

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»

Філологічний факультет

Кафедра української та зарубіжної літератур

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС З ДИСЦИПЛІНИ

ОК 8 «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА КРИТИКИ

(перша половина ХІХ ст.)»

ОПП: Середня освіта (Українська мова і література)

Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Рік навчання: 1

Мова викладання: українська

Факультет: філологічний

Одеса – 2020

УДК: 82.09(477)(091)"1800/1850"(072)

П12

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний університет ім. К.Д. Ушинського»
Протокол № 7 від 27 лютого 2020 року

Розробник: кандидат філологічних наук, викладач кафедри української та зарубіжної літератур **Н. Л. Павлюк**

Рецензенти:

Гуменний М. Х., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератур ПНПУ імені К. Д. Ушинського;

Шевченко Т. М., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Павлюк Н. Л. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Історія української літератури і критики (перша половина ХІХ ст.)» для студентів філологічного факультету спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) / Н. Л. Павлюк. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2020. – 70 с.

Навчально-методичний комплекс «Історія української літератури і критики (перша половина ХІХ ст.)», який підготовлено для студентів філологічного факультету першого року навчання, складений з огляду на особливості викладання курсу «Історії української літератури та критики». Навчально-методичний комплекс надає методичні рекомендації студентам-філологам під час підготовки до практичних занять, допомагає зорієнтувати їх у темах самостійної роботи, сприяє кращому засвоєнню теоретичного матеріалу, систематизації та закріпленню набутих знань, забезпечує адекватне розуміння необхідної літературознавчої термінології.

© Н.Л. Павлюк, 2020

ВСТУП

Історико-літературний процес першої половини ХІХ століття є важливим етапом становлення української літератури в цілому. Актуальними є питання стосовно розгляду особливостей українського літературного процесу означеного періоду, синкретизму течій і літературних напрямів, формування нової жанрової системи, розуміння своєрідності та досягнень української літератури першої половини ХІХ століття.

Мета – сформуванню розуміння студентами літературного процесу як неперервної цілісності на жанрово-тематичних, образно-художніх та ідейних рівнях розвитку української літератури із врахуванням конкретно-історичних впливів, запозичень, трансформацій тощо; а також усвідомлення місця й ролі української літератури у просторі східнослов'янських, слов'янських та європейських літератур. Історія української літератури розглядається як системний розвиток жанрів, стилів, ідей, образних парадигм.

Завдання курсу. Поставлена мета зумовлює такі завдання:

1. розкрити сутність поняття «нова українська література» та її періодизацію;
2. ідентифікувати історико-культурні передумови розвитку української літератури початку ХІХ ст.;
3. з'ясувати головні здобутки літературного процесу 1 пол. ХІХ століття;
4. розглянути методологію та історію вивчення, риси поетики літератури зазначеного періоду;
5. окреслити основні риси літературного процесу на Україні 1 пол. ХІХ століття.

Очікувані результати навчання: унаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- творчі біографії письменників та зміст текстів літературних творів зазначеного періоду;

- змістовно-художні особливості творів української літератури першої половини ХІХ ст.;
- місце та значення найвизначніших творів у доробку письменників та в літературному процесі відповідного періоду.

вміти:

- здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури;
- визначати проблематику та художньо-образну своєрідність текстів української літератури цього періоду;
- характеризувати постаті митців та їх творчий здобуток у контексті історико-літературного процесу;
- застосовувати новітній інструментарій при вивченні літературних творів даного періоду;

й опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої і вищої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і володіння формами, методами та прийомами навчання на сучасному етапі розвитку вищої школи; а також здатність проводити науково-пошукову роботу.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здійснювати бібліографічний пошук, працювати з текстом.

Фахові компетентності спеціальні (ФК):

ФК-10. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції.

ФК-11. Здатність вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією;

аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни «Історія української літератури та критики» пов'язане з такими курсами, як: «Вступ до літературознавства», «Історія української культури», «Історія України», використовує поняття філософії, культурології, естетики, психології.

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр і назва)	Статус дисципліни: обов'язкова	
Модулів – 3	Освітньо-професійна програма: <u>Середня освіта</u> (<u>Українська мова і література</u>)	Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 3		Рік навчання:	
		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь (назва)	Спеціальність: <u>014</u> <u>Середня освіта</u> (<u>українська мова і література</u>) (шифр і назва)	Семестр:	
Загальна кількість годин – <u>90 /90</u>		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,4 самостійної роботи студента – 2,5	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		36 год.	70 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	10 год.
Вид контролю:			
		іспит	іспит

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 49% / 51%

для заочної форми навчання – 11% / 89%

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Студент неготовий до практичного заняття або не приймає участі у практичному занятті.
	1 бал	Студент бере участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, відповіді є недостатніми за обсягом (до 3-4 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.
	2 бали	Студент бере участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, відповіді є недостатніми за обсягом (до 5-6 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.
	3 бали	Відповідь змістовна, однак неповна, репліки недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином використання термінологічної лексики; порушується послідовність і логічність викладу думок; надається перевага невербальній комунікації; трапляються суттєві мовленнєві огріхи.
	4 бали	Відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; однак трапляються незначні мовленнєві огріхи. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, боднак не завжди наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.
	5 балів	Відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; відповідає мовним нормам. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.
Індивідуальне навчально-	0 балів	Студент зовсім не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно. Текст доповіді є повністю

дослідне завдання		ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним завданню іншого студента на таку ж тему.
	1 бал	Студент частково висвітлює дискусійну тему. Зроблені висновки є помилковими. Завдання містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст.
	2 бали	Студент вірно виконав частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або студент лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. Завдання містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст.
	3 бали	Нечітко сформульовано мету і завдання дослідження; порушена структура і логіка побудови змісту роботи; незначний об'єм огляду наукових джерел.
	4 бали	Студент виявив гарні знання з теорії літератури, історії української літератури, художніх текстів, які залучені до дослідження; досить добре вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети та завдань дослідження.
	5 балів	Студент виявив ґрунтовні знання з теорії літератури, історії української літератури, художніх текстів, які залучені до дослідження; вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети та завдань дослідження; вміє робити обґрунтовані висновки та окреслювати перспективи подальших наукових розвідок.
Контрольна модульна робота	0 балів	Жодної правильної відповіді.
	1 бал	Правильне виконання завдань менше від 20%.
	2 бали	Правильне виконання завдань менше від 30%.
	3 бали	Правильне виконання більше 50% запропонованих завдань
	4 бали	Виконання 75% усіх завдань.
	5 балів	Правильне виконання всіх завдань.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	<p>Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення, вільно виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; опрацював основну та додаткову літературу, виявляє креативність у розумінні та творчому використанні набутих знань та умінь. Студент на високому рівні оперує поняттями «давня українська література», «літературний процес Х-XVIII століття», «літопис», «полемічна проза», «давньоукраїнська поезія»; знає провідні жанри пам'яток; взаємодію оригінальної та перекладної літератури; характер зв'язків давнього письменства з усним мистецтвом слова; основні етапи життєвого й творчого шляху видатних письменників; функціональне призначення та засоби поезики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму. Вміє розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері, що передбачає застосування теорій та наукових методів, глибоке переосмислення наявних та створення нових інтегрованих знань й умінь. Студент вміє представляти результати власної науково-дослідної діяльності у вигляді звітів, рефератів, статей, доповідей, повідомлень тощо. Володіє мистецтвом слова через володіння літературною мовою. Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни на практичних заняттях, може аналізувати вивчений матеріал на основі набутих з даної та суміжних дисциплін знань та умінь. Студент на високому рівні вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поезики, характеротворення образів; розкрити основні тенденції і проблеми розвитку давньої української літератури; виявляти основні проблеми у творі, що вивчається; з'ясувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів. Студент на високому рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих</p>

	дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.
Добре (82-89 В)	Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач; здатний розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері, що передбачає застосування теорій та наукових методів, глибоке переосмислення наявних та створення нових інтегрованих знань й умінь; на високому рівні знає обсяг, періодизацію та особливості давньої української літератури; вплив християнства на розвиток українського художнього слова; провідні жанри пам'яток; взаємодію оригінальної та перекладної літератури; жанрову структуру візантійського письменства: ораторську, агіографічну, гімнографічну, повістеву літературу, апокрифічні й природничі твори; загальні особливості літописного стилю; функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму, але при цьому допускає окремі неточності. Студент на гарному рівні вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; користуватися літературознавчими дослідженнями, довідковою джерельною літературою, що розкривають поетику пам'яток давньої літератури; орієнтуватися в літературному процесі Х-XVIII століття, уміти визначити місце давніх пам'яток в літературному контексті; розкрити основні тенденції і проблеми розвитку давньої української літератури, але з невеликими помилками. Однак уміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних та контрольних завдань студент демонструє гарні знання. Студент на гарному рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.
Добре (74-81 С)	Студент в цілому добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни. На достатньому рівні оперує поняттями «давня українська література», «літературний процес Х-XVIII століття», «літопис», «полемічна проза», «давньоукраїнська поезія»; знає жанрову структуру

	<p>візантійського письменства: ораторську, агіографічну, гімнографічну, повістеву літературу, апокрифічні й природничі твори; загальні особливості літописного стилю; функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму; особливості стилів та жанрів епохи бароко; прийоми мислення давньоукраїнського читача, як правильно осмислювати прочитане (зокрема пам'ятки давньої української літератури); особливості використання медитативно-елегічної лірики, її провідні образи та мотиви. Вміє на достатньому рівні здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; користуватися літературознавчими дослідженнями, довідковою джерельною літературою; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів; зіставляти різні погляди в ході полеміки, виявляти здатність доводити свої твердження, власну думку, вміти дискутувати; аргументувати теоретичні міркування переконливими прикладами; пояснити основні положення виконаних завдань, здатний неповною мірою розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері. Здатний оперувати базовими філологічними знаннями. В цілому знає відповіді на основні питання практичних занять, володіє мистецтвом слова через володіння літературною мовою, хоча допускає незначну кількість неточностей і грубих помилок. Студент на достатньому рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань. Студент на задовільному рівні знає жанрову структуру візантійського письменства: ораторську, агіографічну, гімнографічну, повістеву літературу, апокрифічні й природничі твори; загальні особливості літописного стилю; функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму; особливості стилів та жанрів епохи бароко; прийоми мислення давньоукраїнського читача, як правильно осмислювати прочитане</p>

	<p>(зокрема пам'ятки давньої української літератури); особливості використання медитативно-елегічної лірики, її провідні образи та мотиви. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, на середньому рівні володіє мистецтвом слова, вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; користуватися літературознавчими дослідженнями, довідковою джерельною літературою; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів; зіставляти різні погляди в ході полеміки, виявляти здатність доводити свої твердження, власну думку, вміти дискутувати, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача. Здатний неповною мірою оперувати базовими філологічними знаннями. Студент на задовільному рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Студент має певні знання, передбачені в робочій програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий, з великими труднощами розв'язує складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері. Студент на низькому рівні оперує літературознавчою термінологією; знає обсяг, періодизацію та особливості давньої української літератури; вплив християнства на розвиток українського художнього слова; провідні жанри пам'яток; взаємодію оригінальної та перекладної літератури; характер зв'язків давнього письменства з усним мистецтвом слова; основні етапи життєвого й творчого шляху видатних письменників; функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань дисципліни, тому погано вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; визначити місце давніх пам'яток в літературному контексті; розкрити основні тенденції і</p>

	<p>проблеми розвитку давньої української літератури; виявляти основні проблеми у творі, що вивчається; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника. Виконання практичних, контрольних та індивідуальних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами. Студент на низькому рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Студент може відтворити окремі поняття курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими, він не може розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері. Студент погано оперує літературознавчою термінологією; погано знає жанрову структуру візантійського письменства: ораторську, агіографічну, гімнографічну, повістеву літературу, апокрифічні й природничі твори; загальні особливості літописного стилю; функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму; козацькі літописи як масштабне охоплення політичної ситуації XVII — поч. XVIII ст. в Україні; особливості стилів та жанрів епохи бароко; прийоми мислення давньоукраїнського читача, як правильно осмислювати прочитане (зокрема пам'ятки давньої української літератури). Студент погано вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; ; розкрити основні тенденції і проблеми розвитку давньої української літератури; виявляти основні проблеми у творі, що вивчається; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів. Уміння представляти результати власної науково-дослідної діяльності у вигляді звітів, рефератів, статей, доповідей, повідомлень досить слабкі. Студент на низькому рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори,</p>

3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- індивідуальні навчально-дослідні завдання;
- контрольні модульні роботи;
- усне опитування;
- іспит.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I. Розвиток української літератури початку XIX століття

Змістовий модуль I. Нова українська література початку XIX століття

Тема 1. Нова українська література початку XIX ст. передшевченківської доби

Історичні умови. Розвиток освіти. Періодика та альманахи. Мистецтво. Шляхи розвитку літератури. Розвиток теоретичної думки.

Тема 2. І. Котляревський – зачинатель нової української літератури

Поняття «нова українська література». Періодизація нової української літератури. Поема «Енеїда»: історія написання, джерела твору. Жанрова своєрідність, тематика та проблематика «Енеїди». Наповнення твору національним духом і колоритом. Сюжетна характеристика поеми «Енеїда». Образна система твору.

Тема 3. Бурлескно-травестійна поезія

Розвиток бурлескно-травестійної творчості в поезії перших десятиріч XIX ст. Розвиток бурлескно-травестійної поеми.

Тема 4. Драматургія І. Котляревського

П'єса «Наталка Полтавка»: особливості жанру, характер драматичного конфлікту, система образів. Водевіль «Москаль-чарівник»: джерела теми, характеристика жанру, морально-етична проблематика твору.

Тема 5. Творча спадщина П. Білецького-Носенка

Педагогічна і наукова діяльність П. Білецького-Носенка. Внесок у становлення жанру літературної віршованої казки. Жанр балади у творчій спадщині П. Білецького-Носенка. Внесок у становлення жанру байки.

Модуль 2. Розвиток української літератури першої третини XIX століття

Змістовий модуль II. Художнє осмислення еволюції прозово-оповідних жанрів

Тема 6. Байкарська творчість П. Гулака-Артемівського

Становлення нової української реалістичної байки. Жанрові різновиди байок. Зв'язок літературно-естетичних настанов українських байкарів із засадами античної та світової байки. Байкарська творчість П. Гулака-Артемівського: а) життєвий і творчий шлях письменника; б) 14 перед шев та побутово-етнографічне начало в байках. Викриття позитивних та негативних рис українського національного менталітету в байках П. Гулака-Артемівського. Аналіз байки «Пан та Собака».

Тема 7. Г. Квітка-Основ'яненко – батько нової української прози

Життєвий та творчий шлях Г. Квітки-Основ'яненка. Бурлескно-реалістичні твори: а) Карнавал ошуканства в оповіданні «Салдацький патрет»; б) Вимисел і реальність у повісті «Конотопська відьма». Сентиментально-реалістичні твори: а) Повість «Маруся» – ідеальний світ на тлі реального; б) Проблематика повісті «Сердешна Оксана». «Сватання на Горчарівці» як яскравий та оригінальний зразок української соціально-побутової комедії.

Тема 8. Творча спадщина Є. Гребінки

Байкарська творчість Є. Гребінки: а) Біографічні відомості та літературна діяльність; б) Суспільно-сатиричне спрямування байок, їх художні особливості. Риси просвітницького реалізму в збірці байок Є. Гребінки «Малороссийские приказки». Новаторство Гребінки-байкаря. Осмислення явищ суспільного життя в байках «Ведмежий суд», «Рибалка», «Вовк і Вогонь».

Модуль 3. Розвиток української літератури середини XIX століття

Змістовий модуль III. Особливості українського романтизму 20-40 рр.

XIX століття

Тема 9. Романтизм 20-40 рр. XIX століття

Історія виникнення романтизму у світовій літературі. Виникнення романтизму в українській літературі. Характерні риси українського романтизму. Основні етапи розвитку. Два угруповання в українському романтизмі.

Тема 10. Творчість поетів-романтиків.

Представники українського романтизму. Творчість Л. Боровиковського. А. Метлинський – етнограф і поет. М. Петренко – видатний поет українського романтизму. В. Забіла – творець пісень і романсів. Романтичні традиції в драматургії М. Костомарова. Романтичні балади П. Гулака-Артемовського. Значення творчості поетів-романтиків.

4.1 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усьог о	у тому числі			
		л	п	с.р.	інд		л	п	с.р.	інд
1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ I. Розвиток української літератури початку XIX століття										
Змістовий модуль I. Нова українська література початку XIX століття										
Тема 1. Нова українська література початку XIX 15ст. передшевченківської доби	8	2	2	4		10	2		8	
Тема 2. І. Котляревського – зачинатель нової української літератури	8	2	2	4		10		2	8	
Тема 3. Бурлескно-	10	2	2	6		8			8	

трагедійна поезія										
Тема 4. Драматургія І. Котляревського	6	2	2	2		6			6	
Тема 5. Творча спадщина П. Білецького-Носенка	8	2	2	4		6			6	
ІНДЗ	4				4	4				4
Разом за змістовим модулем 1	44	10	10	20	4	44	2	2	36	4
МОДУЛЬ 2. Розвиток української літератури першої третини ХІХ століття										
Змістовий модуль ІІ. Художнє осмислення еволюції прозово-оповідних жанрів										
Тема 6. Байкарська творчість П. Гулака-Артемівського	8	2	2	4		8	2		6	
Тема 7. Г. Квітка-Основ'яненко – батько нової української прози	10	2	6	2		8		2	6	
Тема 8. Творча спадщина Є. Гребінки	6	2	2	2		8			8	
ІНДЗ	2				2	2				2
Разом за змістовим модулем 2	26	6	10	8	2	26	2	2	20	2
МОДУЛЬ 3. Розвиток української літератури середини ХІХ століття										
Змістовий модуль ІІІ. Особливості українського романтизму 20-40 рр. ХІХ століття										
Тема 9. Романтизм 20-40 рр. ХІХ століття	8	2	2	4		8	2		6	
Тема 10. Творчість поетів-романтиків.	8	2	2	4		8			8	

ІНДЗ	4				4	4				4
Разом за змістовим модулем 3	20	4	4	8	4	20	2		14	4
Усього годин	90	20	24	36	10	90	6	4	70	10

4.2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна
	МОДУЛЬ 1. Розвиток української літератури початку ХІХ століття		
1	Нова українська література початку ХІХ 17ст. передшевшенківської доби	2	
2	Котляревського – зачинатель нової української літератури	2	2
3	Бурлескно-травестійна поезія	2	
4	Драматургія І. Котляревського	2	
5	Творча спадщина П. Білецького-Носенка	2	
	МОДУЛЬ 2. Розвиток української літератури першої третини ХІХ століття		
6	Байкарська творчість П. Гулака	2	
7	Г. Квітка-Основ'яненко – батько нової української прози	4	2
8	Творча спадщина Є. Гребінки	2	
	МОДУЛЬ 3. Розвиток української літератури середини ХІХ століття		
9	Романтизм 20-40 рр. ХІХ століття	2	
10	Творчість поетів-романтиків.	2	
Разом		24	4

Практичне заняття № 1.

Становлення нової української літератури

План

1. Поняття «нова українська література». Періодизація нової української літератури.
2. Історико-культурні передумови формування нової української літератури.

3. Роль різних періодичних видань в організації національного літературного життя.
4. Провідні літературні напрями української літератури першої половини ХІХ ст.: пізній класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм, романтизм.
5. Формування нової жанрової системи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати дискусію кінця 20-30 років ХІХ ст. про літературні права і можливості української мови.
2. Дослідити панораму літературно-естетичної свідомості на Україні.
3. З'ясувати традиції і новаторство у літературному процесі кін. 18-поч. 19 ст.

Рекомендована література:

1. Бондар М. Діалог з історичним часом: формування нової української літератури. *Київська старовина*. 1998. №5. С. 9-54.
2. Волинський П. Теоретична боротьба в українській літературі (перша половина ХІХ ст.). Київ, 1969. 110 с.
3. Гончар О. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри і стилі. Київ, 1990. 247 с.
4. Гончар О. Українська література передшевшенківського періоду і фольклор. Київ, 1982. 312 с.
6. Калениченко Н. Українська література ХІХ ст.: Напрями, течії. Київ, 1977. 315 с.
7. Сивокінь Г. Одвічний діалог: Українська література і її читач від давнини до сьогодні. Київ, 1984. 254 с.
8. Федченко П. Літературна критика на Україні першої половини ХІХ ст. Київ, 1982. 381 с.

Практичне заняття № 2.

Бурлескно-травестійна поема І. Котляревського «Енеїда»

План

1. Історична основа «Енеїди» та її інтерпретація І.Котляревським.
2. Мандрівний сюжет «Енеїди». Композиційні особливості.
3. Прославлення рис українського козацтва в образах Енея, троянців, Низа та Евріала.

4. Сатиричне змалювання панівних класів в образах богів та царів.
5. Народознавство в поемі «Енеїда».
6. Стильові особливості та значення «Енеїди» для сучасників письменника та їх нащадків.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати життєвий та творчий шлях І. Котляревського
2. Прочитати текст «Енеїди» повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи твору.
3. Вивчити напам'ять уривок із «Енеїди» І. Котляревського: – частина перша: від слів «Еней був парубок моторний...» до «Путивочку Венері дав».
4. Проаналізувати літературно-критичні оцінки «Енеїди».
5. З'ясувати роль «Енеїди» І. Котляревського у становленні нової української літератури.
6. Виписати зі словника-довідника визначення понять «бурлеск», «травестія», «жанр», «сюжет», «позасюжетні елементи», «композиція», «ода», «бароко», «класицизм», «просвітництво».

Рекомендована література:

1. Балакірева Р. «Енеїда» І.Котляревського й особливості психології народу. *Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народження І.П.Котляревського*. Київ, 1972. С. 216-223.
2. Білецький О. «Енеїда» І.П.Котляревського. *Письменник і епоха*. Київ, 1963. С.109-124.
3. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини ХІХ ст. Київ, 2001. 178 с.
4. Вовк Я. «Енеїда» І.Котляревського у контексті травестій світової літератури. *Українська мова й література*. 1999. №3. С.70-73.
5. Волинський П. І.Котляревський: Життя і творчість. Київ, 1969. 270 с.
6. Гаранін В. Еней був парубок моторний: Лексична енциклопедія «Енеїди». Одеса, 2005. 366 с.
7. Гончар О. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри і стилі. Київ, 1990. 243 с.
8. Гончар О. Українська література передшевченківського періоду і фольклор. Київ, 1982. 312 с.
9. Нахлік Є. Творчість Івана Котляревського: Замовчувані інтерпретації, дискусійні проблеми, спроби нового прочитання (з погляду літературних напрямів і течій). Львів, 1994. 88 с.
10. Неборак В. Перечитана «Енеїда»: Спроба сенсового прочитання «Енеїди» І.Котляревського на тлі зіставлення її з «Енеїдою» Вергілія. Львів, 2001. 284 с.

11. Сверстюк Є. Іван Котляревський сміється. *Сверстюк Є. На святі надій*. Київ, 1999. С.253-282.

Практичне заняття № 3.

Драматичні твори І. Котляревського

План

1. Сюжет, тематика та проблематика п'єси І.Котляревського «Наталка Полтавка».
2. Портретна характеристика образів твору.
3. Сценічна доля «Наталки Полтавки».
4. Жанрова своєрідність твору І.Котляревського «Москаль-чарівник», морально-побутовий характер конфлікту, дидактизм, особливості поетики.
5. Образна система «Москаля-чарівника».

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти «Наталки Полтавки» та «Москаля-чарівника» повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи творів, поетику та особливості творів.
2. Вивчити напам'ять 2 пісні з п'єси «Наталки Полтавки» І. Котляревського «Віють вітри, віють буйні..», «Всякому городу нрав і права».
3. З'ясувати значення драматичної спадщини письменника для розвитку нової української літератури ХІХ ст.
4. Виписати зі словника-довідника визначення понять «пісня», «опера», «водевіль», «просвітительський реалізм», «котляревщина».

Рекомендована література:

1. Волинський П. І.Котляревський: Життя і творчість. Київ, 1969. 270 с.
2. Гончар О. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри і стилі. Київ, 1990. 243 с.
3. Гончар О. Українська література передшевченківського періоду і фольклор. Київ, 1982. 312 с.
4. Єфремов С. Котляревський. *Єфремов С. Літературно-критичні статті*. Київ, 1993. С.121-140.
5. Кирилюк Є. І. Котляревський: Життя і творчість. Київ, 1981. 287 с.
6. Назар М. Пісня в драмі-опері І.Котляревського «Наталка Полтавка». *Дивослово*. 1996. № 9. С. 46-48.
7. Шубравський В. Фольклорно-етнографічний елемент у «Наталці Полтавці». *Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народження І.П.Котляревського*. Київ, 1972. С. 253-261.

Практичне заняття № 4.

Художні особливості творчої спадщини П.Білецького-Носенка

План

1. Суспільно-наукова діяльність П. Білецького-Носенка.
2. Павло Білецький-Носенко – основоположник української літературної байки.
3. Літературні казки П. Білецького-Носенка.
4. Художні особливості балад письменника.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати життєвий та творчий шлях П. Білецького-Носенка.
2. Прочитати тексти творів П. Білецького-Носенка повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи та поетикальні особливості творів.

Рекомендована література:

1. Гончар О. І. Просвітительський реалізм в українській літературі: жанри та стилі. Київ : Наук. думка, 1989. 176 с.
2. Деркач Б. А. Життя і творчість П. П. Білецького-Носенка. *Б. А. Деркач Білецький-Носенко П. П. Поезії і Павло Павлович Білецький-Носенко.* Київ : Рад. письменник, 1973. С. 3-34.
3. Історія української літератури ХІХ століття: У 3 т. / За ред. М.Т.Яценка. Київ, 1995. Т. 1. 368 с.
4. Кречотень В.І. Байки в українській літературі ХVІІ-ХVІІІ ст. Київ, 1965. 200 с.
5. Щербина А.О. Жанри сатири і гумору: Нарис. Київ : Дніпро, 1977. 136 с.

Практичне заняття № 5.

Байкарська спадщина П. Гулака-Артемівського

План

1. Історія розвитку жанру байки в українській літературі.
2. Типи байок П. Білецького-Носенка. Байки «Правда да Приказка» «Львиний розділ», «Комашка да Цвіркун», «Дворовий Пес да Голодний Вовк», «Вовк да Ягня», «Громада мишей», «Олень, що любить себе» тощо.
3. Жанрові різновиди байок П. Гулака-Артемівського.
4. Викриття позитивних та негативних рис українського національного менталітету в байках П.Гулака-Артемівського. Аналіз байки «Пан та Собака».

5. Художні особливості та етнографічно-побутовий колорит байок «Дві пташини в клітці», «Горох при дорозі», «Рибка» «Тюхтій та Чванько», «Батько та Син». Їх морально-дидактичне спрямування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати життєвий та творчий шлях П.Гулака-Артемівського.
2. Прочитати тексти творів П.Гулака-Артемівського повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи байок.
3. Вивчити напам'ять байку Гулак-Артемівський П. «Солопій та Хівря, або Горох при дорозі».
4. З'ясувати суспільно-духовні умови розвитку й причини популярності байки в Україні.
5. Проаналізувати байкарську спадщину Левка Боровиковського, Павла Білецького-Носенко, Степана і Петра Писаревських, Порфирія Кореницького.

Рекомендована література:

1. Айзеншток І. Петро Гулак-Артемівський. *Гулак-Артемівський П. Твори*. Київ, 1970. С.5–15.
2. Деркач Б. Крилов і розвиток жанру байки в українській дожовтневій літературі. Київ, 1977. 312 с.
3. Деркач Б., Косяченко В. Жанр байки в українській літературі. *Українська байка*. Київ, 1983. С.3-27.
4. Куценко Л. Байка П.Гулака-Артемівського «Пан та Собака»: національне в соціальному змісті твору. *Дивослово*. 2003. №8. С.2–3.
5. Нахлік Є. «З'єдналась правда із брехнею... під іменем приказки...». *Слово і час*. 1994. №8. С.15–19.
6. Нудьга Г. На шляхах до реалізму. *Бурлеск і трагедія в українській поезії першої половини ХІХ ст.* Київ, 1959. С. 20–29.

Практичне заняття № 6.

Бурлескно-реалістичні твори Г. Квітки-Основ'яненка

План

1. Оповідання І. Квітки-Основ'яненка «Салдацький патрет»: джерела твору, сюжетна канва, галерея народних образів.
2. Мотив обману як засіб викриття моральної деградації народу в оповіданні «Салдацький патрет».
3. Етнографічний реалізм та народна фантастика у творах «Мертвецький Великдень», «От тобі й скарб».

4. Повість «Конотопська відьма» – сатира на духовне отупіння козацької старшини XVIII ст.
5. Характеристика жіночих образів повісті. Фольклорне підґрунтя твору.
6. Гумор і сатира в оповіданні «Пахрімове снідання».

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати життєвий та творчий шлях І. Квітки-Основ'яненка.
2. Прочитати тексти творів І. Квітки-Основ'яненка повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи та поетикальні особливості творів.
3. Виписати зі словника-довідника визначення понять «гумор», «сатира», «іронія».

Рекомендована література:

1. Бовсунівська Т. Українська бурлескно-травестійна література першої половини XIX ст. (в аспекті функціонування комічного). Київ, 2006. 178 с.
3. Буторіна Н. Національні мотиви у творчості Григорія Квітки-Осов'яненка. *Слово і час*. 2005. №6. С.76–79.
4. Вербицька Є. Г. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко: життя і творчість. Харків: Харків. ун-т, 1968. 154 с.
5. Гончар О. Григорій Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість. Київ, 1969. 365 с.
6. Кичигін В. Від народнопоетичних форм до художнього цілого повісті («Салдацький патрет» Г.Квітки-Основ'яненка). *Розвиток жанрів в українській літературі XIX – початку XX ст.*: Зб. наук. праць. Київ, 1986. С.49–67.
7. Слюсар А. Фантастична повість в українській літературі 30-х років XIX ст. *Розвиток жанрів в українській літературі XIX-початку XX ст.*: Зб. наук. праць. Київ, 1986. С.67–89.
8. Трофименко В. Творчість Г.Квітки-Основ'яненка і західноєвропейська просвітительська естетика. Суми, 2000. 38 с.

Практичне заняття № 7.

Сентиментально-реалістичні твори Г. Квітки-Основ'яненка

План

1. Християнський аспект твору Г.Квітки-Основ'яненка «Маруся».
2. Українські звичаї та обряди в повісті «Маруся».
3. Фольклорні образи в «Марусі». Специфіка мови твору. Сюжетна роль пейзажу.

4. Тема кохання та морального падіння в повісті Г.Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана».
5. Повість «Козир-дівка»: особливості проблематики, художня своєрідність твору.
6. Вплив Григорія Квітки-Основ'яненка на розвиток української прози.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти творів І. Квітки-Основ'яненка повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи.
2. Законспектувати статтю: Лімборський І. Український сентименталізм – забута історико-літературна проблема? *Слово і час*. 1994. № 2. С. 62-65.
3. З'ясувати місце творчої спадщини І. Квітки-Основ'яненка в історії української літератури. Оцінка творчості критикою.

Рекомендована література:

1. Бернадська Н. І. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: монографія. Київ : Академвидав, 2004. 368 с.
2. Білецький О. Українська проза першої половини ХІХ ст. (Від Г. Квітки до прози «Основи»). *Білецький О.І. Збір. праць: У 5-ти т. Т.2.* Київ, 1965. С.148–164.
3. Буторіна Н. Національні мотиви у творчості Григорія Квітки-Основ'яненка. *Слово і час*. 2005. № 6. С.76–79.
4. Квітка-Основ'яненко Г. Письмо к издателям «Русского вестника». *Історія української критики та літературознавства: Хрестоматія: В 3-х кн.* Київ, 1996. Кн.1. С.76–82.
5. Лімборський І. В. Творчість Григорія Квітки-Основ'яненка: генеза художньої свідомості, європейський контекст, поетика. Черкаси: Брама-Україна, 2007. 108 с.
6. Медвідь В. Він написав «Марусю». *Основа*. 1997. №23 (1). С.120-123.
7. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х рр. ХІХ ст. Київ, 1988. 245 с.
8. Турчин М. Філософська повість на Україні (Нетрадиційний погляд на повість «Маруся» Г.Квітки-Основ'яненка). *Українська мова і література в школі*. 1993. №11. С.46–50.

Практичне заняття № 8.

Драматургічна діяльність Г. Квітки-Основ'яненка

План

1. Г. Квітка-Основ'яненко і театральне мистецтво України перших десятиліть ХІХ ст.

2. Жанрові особливості п'єси «Сватання на Гончарівці». Характер конфлікту п'єси «Сватання на Гончарівці».
3. Тематика та проблематика твору. Система образів та засоби їх творення.
4. Комедії з елементами соціальної сатири: діалогія «Шельменко – волостной писарь» і «Шельменко-денщик». Роль образу солдата в драматичних творах Г. Квітки-Основ'яненка.
5. Значення драматургії Г. Квітки-Основ'яненка.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти п'єс Г. Квітки-Основ'яненка повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи творів.
2. Проаналізувати традиції і новаторство драматичної спадщини Г.Квітки-Основ'яненка.
3. З'ясувати сценічний успіх творів Г. Квітки-Основ'яненка.

Рекомендована література:

1. Вільна Я. В. Історико-літературний феномен критичної інтерпретації творчості Г. Квітки-Основ'яненка: [монографія]. Київ : Альтерпрес, 2005. 300 с.
2. Возняк М. Григорій Квітка-Основ'яненко: життя і творчість. Київ : Держ. вид-во худ. літератури, 1946. 94 с.
3. Гончар О. Природа художнього конфлікту в комедії Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці». *Дивослово*. 2003. № 11. С. 66-67.
4. Зубков С. Д. Г. Квітка-Основ'яненко : Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1978. 368 с.
5. Луцький Ю. Драматургія Г. Квітки-Основ'яненка і театр. Київ : Мистецтво, 1978. 160 с.
6. Новиков А. Г. Квітка-Основ'яненко й українське театральне мистецтво. *Вивчаємо українську мову і літературу*. 2004. № 30. С. 22-30.

Практичне заняття № 9.

Байкарська спадщина Є. Гребінки

План

1. Риси просвітницького реалізму в збірці байок Є.Гребінки «Малороссийские приказки».
2. Новаторство Гребінки-байкаря. Осмислення явищ суспільного життя в байках «Ведмежий суд», «Рибалка», «Вовк і Вогонь».

3. Характеристика байок Є. Гребінки - «Будяк та Коноплиночка», «Пшениця», «Рожа да Хміль», «Ячмінь», «Мірошник», «Школяр Денис» (сатиричне спрямування байок; особливості оповіді, мови; художні особливості, новаторство Є. Гребінки-байкаря).
4. Етнографічно-побутовий колорит байок Є. Гребінки. Їх морально-дидактичне спрямування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати життєвий та творчий шлях Є.Гребінки
2. Прочитати тексти творів Є.Гребінки повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи байок.
3. Вивчити напам'ять байки Є. Гребінки «Ведмежий суд», «Рибалка».
4. Проаналізувати україномовну лірику поета, її проблематику та виразний романтичний характер.

Рекомендована література:

1. Деркач Б. Євген Гребінка: Літературний портрет. Київ, 1974. 150 с.
2. Зубков С. Євген Павлович Гребінка: Життя і творчість. Київ, 1962. 210 с.
3. Історія української літератури (Перші десятиріччя ХІХ ст.) / За ред. Хропка. Київ, 1992. 511 с.
4. Історія української літератури ХІХ ст.: В 3 кн. / За ред. М.Т. Яценка. Кн.2. Київ, 1996. 381 с.
5. Куліш П. Приказки Гребінки (Од іздателя). *Куліш П. Твори*: В 2-х– Т.2. Київ, 1989. С.514-515.
6. Кучинский А. Жизнь и литературная деятельность Е.П. Гребенки. Київ, 1900. 16 с.
7. Пільгук І. Фольклор в українській класичній байці. *Літературна критика*.1936. № 10. С. 98–113.

Практичне заняття № 10.

Український романтизм першої третини ХІХ століття

План

1. Естетичні принципи романтизму. Три періоди розвитку «Української школи» романтизму.
2. Сильові течії українського романтизму. Жанрово-стильове різноманіття української романтичної поезії.

3. Жанр української романтичної балади у творчості П. Гулака-Артемівського («Твардовський» і «Рибалка») та Л. Боровиковського («Молодиця», «Рибалка», «Розставання», «Вивідка», «Маруся», «Чарівниця», «Заманка», «Гайдамаки»).

4. Романтична образність та жанрова своєрідність поезії А. Метлинського.
Художня палітра засобів романтичного письма.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти творів П. Гулака-Артемівського, А. Метлинського повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи.
2. Законспектувати статті: Баган О. Літературний романтизм: ідеологія, естетика, стилі. *Дивослово*. 2011. № 3. С. 35-46; Ткаченко О. Спроба типології романтизму: доба, стиль, мова. *Слово і час*. 1999. № 6. С.41-44.
3. З'ясувати роль українського романтизму у слов'янському і загальносвітовому контексті.
4. Виписати зі словника-довідника визначення понять «романтизм», «міфологізм», «романтична іронія», «романтичний герой», «контекст», «фольклоризм», «баллада», «балада-казка»

Рекомендована література:

1. Айзеншток І. Петро Гулак-Артемівський. *Гулак-Артемівський П. Твори*. Київ, 1970. С.15-23.
2. Айзеншток І. Українські поети-романтики. *Українські поети-романтики 20-40-х років XIX ст.* Київ, 1968. С.7–64.
3. Крижанівський С. Амвросій Могила та Ієремія Галка. *Амвросій Могила. Ієремія Галка. Поезії*. Київ, 1972. С.3– 32.
4. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX ст. – Київ, 2001. 344 с.
5. Волинський П. Український романтизм у зв'язку з розвитком романтизму в слов'янських літературах. *Волинський П.К. З творчого доробку*. Київ, 1973. С. 39-81.
6. Гнідан О. Мотиви лірики Амвросія Метлинського: аналіз в аспекті творчого методу. *Історія української літератури XIX-початку XX століття: Практич. заняття*. Київ, 1987. С.29– 43.
7. Дах М. Поетика балади. *Слово і час*. 1998. №12. С.45-48.
8. Єременко О. Українська балада XIX століття (історія жанру). Суми, 2004. 216 с.
9. Література та культура Полісся. Вип. 47: Віктор Забіла – поет-романтик (до 200-ліття від дня народження) / Відп. ред. і упорядник Г.В.Самойленко. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2009. 215 с.
10. Ткачук М. Стиль балад Левка Боровиковського. Збараж : Пегас, 1991. 24 с.

11. Франко І. Дещо про «Марусю» Л.Боровиковського та її основу. *Франко І. Зібрання творів: У 50-ти т. Київ, 1982. Т.33. С.403–416.*

Практичне заняття № 11.

Творча спадщина поетів-романтиків 20-40 рр. ХІХ століття

План

1. Поетична спадщина М. Костомарова (збірки «Украинские баллады», «Вітка»)
2. Розширення М.Костомаровим тематичних і жанрових меж нової української драматургії. Аналіз історичної трагедії письменника «Сава Чалий».
3. Творчість М.Петренка в контексті української поезії 30-50-х років ХІХ ст. Цикли поезій «Небо», «Слов'янськ», «Недуг».
4. Народнопоетична основа віршів В. Забіли («Соловей», «Не плач, дівчино», «Голуб», «Човник» та ін.). Твори на побутову та історичну тематику («Зовсім світ перевернувся», «Маруся», «Сирота»), гумористичні поезії («Остап і чорт», «Весілля»).

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати життєвий та творчий шлях М. Костомарова, М. Петренка, В. Забіли.
2. Прочитати тексти творів М. Костомарова, М. Петренка, В. Забіли повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи.
3. Вивчити напам'ять поезії М. Петренка «Небо» та В. Забіли «Соловей», «Гуде вітер вельми в полі...».
4. Виписати зі словника-довідника визначення понять «думка», «медитація», «драма ідей».

Рекомендована література:

1. Айзеншток І. Українські поети-романтики. *Українські поети-романтики 20-40-х років ХІХ ст.* Київ, 1968. С.7-64.
2. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини ХІХ ст. Київ, 2001. 344 с.
3. Волинський П. Український романтизм у зв'язку з розвитком романтизму в слов'янських літературах. *Волинський П. К. З творчого доробку.* Київ, 1973. С. 39-81.

4. Гнідан О. Мотиви лірики Амвросія Метлинського: аналіз в аспекті творчого методу. *Історія української літератури ХІХ-початку ХХ століття: Практич. заняття*. К., 1987. С.29–43.

5. Гончар О. Зачарований небом (романтичний світ Михайла Петренка). *Слово і час*. 1997. № 11-12. С. 21-26.

6. Дах М. Поетика балади. *Слово і час*. 1998. №12. С.45-48.

7. Єременко О. Українська балада ХІХ століття (історія жанру). Суми, 2004. 216 с.

8. Життя і твори Віктора Забіли. «*Киевская старина*». 1906. № 5-6.

9. Івашків В. Українська романтична драма 30-80-х років ХІХ ст. Київ, 1990. 143 с.

10. Література та культура Полісся. Вип. 47: Віктор Забіла – поет-романтик (до 200-ліття від дня народження) / Відп. ред. і упорядник Г.В.Самойленко. Ніжин: Видавництво НДУ імені М.Гоголя, 2009. 215 с.

Практичне заняття № 12.

Галицьке літературно-культурне відродження

План

1. Культурно історичний контекст культурного відродження в Західній Україні.
2. Діяльність «Руської трійці».
3. Збірка «Русалка Дністровая» як початок національно-літературного руху на Галичині. Сюжети та образи розділу «Складання».
4. Художня спадщина М. Шашкевича:
  - мотиви лірики;
  - «Псалми Русланові»;
  - казка «Олена» як один із перших зразків української романтичної прози;
5. Поезія І. Вагилевича польською мовою. Ідейно-художні та жанрові особливості «Дум» І. Вагилевича.
6. Літературна та фольклористична діяльність Я. Головацького.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати життєвий та творчий шлях М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького.
2. Прочитати тексти творів М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи.
3. Проаналізувати новаторську сутність творів М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького.

4. З'ясувати своєрідність розвитку української літератури в Закарпатті. Творчість Олександра Павловича, Олександра Духновича, Олександра Митрака.

Рекомендована література:

1. Микитась В.Л. О.В. Духнович. Літературно-критичний нарис. Ужгород: Закарпатське обл. вид-во, 1959. 101 с.
2. «Русалка Дністрова»: Документи і матеріали. Київ : Наукова думка, 1989. 320 с.
3. Русалка Дністровая: фольклорно-літературний альманах «Руської трійці». Київ : Дніпро, 1987. 206 с.
4. Станко О. «Затаїти правду не сміючи...»: Урок, присвячений 200-річчю О. Духновича. *Дивослово*. 2003. № 11. С. 56-61.
5. Федонюк В. Поет, речник, будитель (до 200-річчя О. Духновича). *Слово і час*. 2003. № 4. С. 3-6.
6. Шалата М.Й. Іван Вагілевич. *Українська мова і література в школі*. 1991. № 9. С. 95-96.
7. Шалата М. Маркіян Шашкевич: Життя, творчість і громадсько-культурна діяльність. Київ : Наукова думка, 1969. 257 с.
8. Шашкевич М.С., Вагілевич І.М., Головацький Я.Ф. Твори / упоряд., вступна стаття та прим. М. Шалати. Київ : Дніпро, 1982. 367 с.

4.3 САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
	<u>Модуль 1. Розвиток української літератури початку ХІХ століття</u>			
1	Нова українська література початку ХІХ ст. 30передшевченківської доби	4	8	усне опитування
2	І. Котляревський – зачинатель нової української літератури	4	8	тестування
3	Бурлескно-трагедійна поезія	6	8	усне опитування
4	Драматургія І. Котляревського	2	6	тестування
5	Творча спадщина П. Білецького-Носенка	4	6	КМР
	<u>Модуль 2. Розвиток української літератури першої третини ХІХ століття</u>			
6	Байкарська творчість П. Гулака-Артемівського	4	6	усне опитування
7	Г. Квітка-Основ'яненко – батько нової української прози	2	6	тестування
8	Творча спадщина Є. Гребінки	2	8	тестування

Модуль 3. Розвиток української літератури середини ХІХ століття				
9	Романтизм 20-40 рр. ХІХ століття	4	6	КМР
10	Творчість поетів-романтиків.	4	8	Усне опитування
	Разом	36	70	

Завдання № 1. Самостійно підготувати усно й письмово теми:

I. Котляревський – зачинатель нової української літератури (денне – 4 год; заочне – 8 год.)

1) Бурлескно-травестійна поезія (денне – 6 год; заочне – 8 год.)

I. Котляревський – зачинатель нової української літератури

1. Впливи на Котляревського і підстави до його діяльності.
2. Зміст і мотиви творів Котляревського
3. Котляревський і попередники.
4. Згначення творчості І. Котляревського в історії письменства. «Котляревщина».
5. Наслідування І. Котляревському віршем (Пузина, Макаровський, Рудиковський і інші наслідувачі).
6. Наслідування в драматичному письменстві: Гоголь-батько, Тополя й Кухаренко.

Література:

1. Білецький О. «Енеїда» І.П.Котляревського. *Письменник і епоха*. Київ, 1963. С.109-124.
2. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини ХІХ ст. Київ, 2001. 178 с.
3. Вовк Я. «Енеїда» І.Котляревського у контексті травестій світової літератури. *Українська мова й література*. 1999. №3. С.70-73.
4. Волинський П. І.Котляревський: Життя і творчість. Київ, 1969. 270 с.
5. Гаранін В. Еней був парубок моторний: Лексична енциклопедія «Енеїди». Одеса, 2005. 366 с.
6. Гончар О. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри і стилі. Київ, 1990. 243 с.
7. Гончар О. Українська література передшевшенківського періоду і фольклор. Київ, 1982. 312 с.

8. Нахлік Є. Творчість Івана Котляревського: Замовчувані інтерпретації, дискусійні проблеми, спроби нового прочитання (з погляду літературних напрямів і течій). Львів, 1994. 88 с.

2) Драматургія І. Котляревського (денне – 2 год; заочне – 6 год.)

Драматургічна та театральна діяльність І. Котляревського.

1. Особливості літературної діяльності І. Котляревського.
2. П'єси письменника в новій українській драматургії.
3. Місце та значення «Наталки Полтавки» для української літератури і культури.
4. Гумор, висока поетичність, щира любов до народу у п'єсах І. Котляревського «Наталка Полтавка» та «Москаль-чарівник».
5. Історико-літературне та виховне значення творів І. Котляревського.

Література:

1. Єфремов С. До 225-річчя від дня народження І. Котляревського. *Дивослово*. 1994. № 9. С. 12-34.
2. Історія української літератури ХІХ ст.: [у 3 кн.] / [навч. посібник] / [за ред. М.Т.Яценка]. Київ : Либідь, 1995. [кн. 1.]. 340 с.
3. Кирилук Є. П. Іван Котляревський. Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1988. 211 с.
4. Хропко П.П. І. Котляревський. Літературний портрет. Київ : Держлітвидав України, 1961. 101 с.

Творча спадщина П. Білецького-Носенка (денне – 4 год; заочне – 6 год.)

Балади П. Білецького-Носенка як явище українського преромантизму

1. Жанр балади в історії нової української літератури.
2. Балади на історичну тему «Нечай» і «Бурун».
3. Традиції та новаторство П. Білецького-Носенка в романтичній баладі «Ївга».
4. Національний колорит балад П. Білецького-Носенка «Могила відьми», «Нетяг», «Отцегубці».
5. Поетикальні особливості романтичних балад П. Білецького-Носенка.

Література:

1. Нахлік Є.К. Українська романтична проза 20-60-х років XIX ст. Київ : Наук. думка, 1988. 318 с.
2. Нудьга Г.А. Українська балада. Київ : Вид-во худ. Літератури «Дніпро», 1970. 258 с.
3. Харківська школа романтиків / Упор. і розвідки про українських романтиків А. Шамрая. Харків : Держвидав України, 1930 Т.1. 276 с.
4. Українські поети-романтики: Поетичні твори / Упоряд. і прим. М.Л. Гончарука / Вступ. М.Т. Яценка / Ред. тому М.Т. Яценко. Київ : Наук. думка, 1987. 592 с.
5. Яценко М.Т. Українська романтична поезія 20-60-х років XIX ст. *Українські поети-романтики. Поетичні твори.* Київ : Наук. думка, 1987. С. 5-36.

**Г. Квітка-Основ'яненко – батько нової української прози (денне – 2 год;
заочне – 6 год.)**

Специфіка сатиричної повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма»

1. Ідейний зміст повісті «Конотопська відьма».
2. Викривальний характер «Конотопської відьми».
3. Функції іронії та сатири в повісті «Конотопська відьма».
4. Роль фольклорно-етнографічних елементів у творі.
5. Зв'язок бурлескно-реалістичних творів Г. Квітки-Основ'яненка з «Вечорами на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя.

Література:

1. Бовсунівська Т. Українська бурлескно-травестійна література першої половини XIX ст. (в аспекті функціонування комічного). Київ, 2006. 178 с.
2. Буторіна Н. Національні мотиви у творчості Григорія Квітки-Осов'яненка. *Слово і час.* 2005. №6. С.76–79.
3. Вербицька Є. Г. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко: життя і творчість. Харків: Харків. ун-т, 1968. 154 с.
4. Гончар О. Григорій Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість. Київ, 1969. 365 с.
5. Слюсар А. Фантастична повість в українській літературі 30-х років XIX ст. *Розвиток жанрів в українській літературі XIX-початку XX ст.:* Зб. наук. праць. Київ, 1986. С. 67–89.
6. Трофименко В. Творчість Г.Квітки-Основ'яненка і західноєвропейська просвітительська естетика. Суми, 2000. 38 с.

Особливості роману Г. Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський»

1. Критика національного панства у романі Г.Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський».
2. Проблематика роману Г.Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський».
3. Етнографічний аспект твору. Функції екстер'єру та інтер'єру.
4. Система персонажів роману Г.Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський».
5. Поетикальні особливості твору.

Література:

1. Бовсунівська Т. Українська бурлескно-травестійна література першої половини ХІХ ст. (в аспекті функціонування комічного). Київ, 2006. 178 с.
2. Вербицька Є. Г. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко: життя і творчість. Харків: Харків. ун-т, 1968. 154 с.
3. Гончар О. Григорій Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість. Київ, 1969. 365 с.
4. Зубков В. Григорій Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1978. 168 с.
5. Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Пан Халявський. *Зібрання творів у 7-ми томах*. Київ : Наукова думка, 1979. Т.5. С. 379-480.
6. Трофименко В. Творчість Г.Квітки-Основ'яненка і західноєвропейська просвітительська естетика. Суми, 2000. 38 с.
7. Ушкалов Л. В. Григорій Квітка-Основ'яненко. Харків : Фоліо, 2012. 120 с.
8. Ятищук О. В. Побут та звичаї українського народу в творчості Г.Ф. Квітки-Основ'яненка [Текст]: автореферат дис. канд. іст. наук: 07.00.05. Львів., 2009. 18 с.

Творча спадщина Є. Гребінки (денне – 2 год; заочне – 8 год.)

Прозова спадщина Є.Гребінки

1. Вальтерскотівська течія романтизму та її українські представники.
2. Історична тема у творчості Є.Гребінки.
3. Українська історія в російськомовній повісті «Нежинський полковник Золотаренко» Є.Гребінки.
4. Поетикальні особливості роману «Чайковський» Є.Гребінки

Література:

1. Задорожна Л. Євген Гребінка: Літературна постать. Київ, 2000. 160 с.
2. Береза І. Давня українська література як джерело нового українського письменства. Миколаїв, 2002. 90 с.
3. Брайко О. Дискурс естетичного світобачення в малій прозі Є.Гребінки та проблеми символічної автобіографії. *СІЧ*. 2004. № 10. С. 57-70.

4. Нахлік Є.К. Українська романтична проза 20-60-х років XIX ст. Київ, 1988. 318 с.

Романтизм 20-40 рр. XIX століття (денне – 4 год; заочне – 6 год.)

Романтизм в українській літературі першої половини XIX століття

1. Особливості розвитку романтизму в українській літературі першої половини XIX століття.
2. Тематично-стильові течії української романтичної поезії:
  - фольклорна тематично-стильова течію у творчості Л. Боровиковського і М. Костомарова.
  - оригінальне перетворення фольклорної тематики М. Максимовичем.
  - громадянська тематично-стильова течія романтичних поезій М.Костомарова і А. Метлинського.
  - психологічно-особистісна течія романтичної поезії. Є.Гребінки та М.Петренка.
3. особливості стилю Л. Боровиковського, А. Метлинського, О. Афанасьєва-Чужбинського, М. Костомарова, М. Петренка, М. Максимовича.

Література:

1. Айзеншток І. Українські поети-романтики. *Українські поети-романтики 20-40-х років XIX ст.* Київ, 1968. С.7-64.
2. Бовсунівська Т.В. Феномен українського романтизму. Київ, 1997. 108 с.
- 3.Єфремов С. Письменство 20-40-х років. *Історія українського письменства* Київ, 1995. С. 238-266.
4. Українські поети-романтики. Поетичні твори. Київ, 1987. 588 с.
5. Яценко М.Т. Українська романтична поезія 20-60-х рр. XIX ст. *Українські поети-романтики.* Київ,1987. С. 5-36.

Творчість поетів-романтиків (денне – 4 год; заочне – 8 год.)

Культурне відродження у Західній Україні.

1. Культурне відродження у Західній Україні. Діяльність «Руської трійці».
2. Українська школа у польському романтизмі.
3. Творча спадщина М. Маркевича, О. Бодянського, С. Писаревського, П. Морачевського, Я. Щоголіва.

Література:

1. Волинський П.К. Український романтизм у зв'язку з розвитком романтизму у слов'янських народів. *Волинський П.К. З творчого доробку*. Київ, 1973. С. 39-59.
2. Історія української літератури (перші десятиріччя ХІХ століття). Київ : Либідь, 1992. 512 с.
3. Історія української літератури (І половина ХІХ століття). Київ : Вища школа, 1980. 328 с.
4. Українські поети-романтики: Поетичні твори / Вступна стаття М.Т. Яценка. Київ : Наукова думка, 1987. 588 с.
5. Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). Тернопіль: Презент, Феміна, 1994. 480 с.

Завдання № 2. Вивчити напам'ять:

Гулак-Артемівський П.: уривок із байки «Пан та собака» від слів «На землю злізла ніч...» до «Тоді Рябко простягсь, захріп в своїй норі»;

Гребінка Є. «Човен»;

Боровиковський Л. «Журба»;

Уривки із балад Л. Боровиковського «Маруся» або «Чарівниця» (на вибір).

Метлинський А. «Підземна церква»;

Костомаров М. «Соловейко».

Завдання № 3. Скласти розгорнутий цитатний план за змістом таких творів:

- «Енеїда» І. Котляревського;
- «Наталка Полтавка» І. Котляревського;
- «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненко;
- «Сердешна Оксана» Г. Квітки-Основ'яненко;
- «Салдацький патрет» Г. Квітки-Основ'яненко;
- «Сава Чалий» М. Костомарова.

Завдання № 4. Занотувати та вивчити терміни та поняття:

байка, балада, бурлеск, водевіль, гротеск, думка (дума), епічна поема, етнографізм, індивідуальний стиль, класицизм, колізія, комічна опера, композиція, контраст, конфлікт, кульмінація, легенда, лейтмотив, ліричний герой, ліро-епічний твір, літературний жанр, літературний характер, медитація, ментальність, метаморфоза, міфологізм, мораль, мотив, народність літератури, національне в літературі, обрамлення, композиційна рамка, ода, оповідання, пародія, пафос, пейзаж, перипетія, п'єса, підтекст, пірихій, пісня, повість, поема, преромантизм, притча, просвітницький реалізм, прототип, прообраз, психологізм, реалізм, ремарка, ремінісценція, роман, романтизм, сарказм, сатира, сентименталізм, символ, сонет, соціально-побутова драма, сюжет, тема,

тип, травестія, трагедія, фабула, фольклоризм, фольклорно-міфологічна течія романтизму, фольклорно-історична течія романтизму

5. ТЕКСТИ ДЛЯ ОBOB'ЯЗKOBOTO ЧИТАННЯ:

1. Котляревський І. «Енеїда», «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник».
2. Думитрашко «Жабомишодраківка».
3. Коренецький «Вечорниці»
4. Александров «Вовкулака».
5. Кухаренко Я. Харко-запорозький кошовий»
6. Білецький-Носенко П. Байки («Правда да Приказка» «Львиний розділ», «Комашка да Цвіркун», «Дворовий Пес да Голодний Вовк», «Вовк да Ягня», «Громада мишей», «Олень, що любить собою»). Балади. «Горпинида».
7. Гулак-Артемівський П. Байки («Пан та Собака». «Солопій та Хівря, або Горох при дорозі». «Дурень і Розумний». «Цікавий і Мовчун». «Лікар і Здоров'я». «Тюхтій та Чванько». «Батько та Син». «Дві пташки в клітці». «Рибка»). Балади («Твардовський», «Рибалка»).
8. Боровиковський Л. Балади («Молодиця», «Рибалка», «Розставання», «Вивідка», «Маруся», «Чарівниця», «Заманка», «Гайдамаки»).
9. Гребінка Є. Ліричні поезії. Байки («Школяр Денис». «Будяк да Конопелечка». «Рожа да Хміль». «Дядько на дзвониці». «Ячмінь». «Рибалка». «Соловей». Мірошник. «Ведмежий суд». «Злий Кінь». «Вовк і Огонь». «Сонце да Вітер». «Ворона і Ягня». «Горобці да Вишня». «Утята да Степ». «Цап». «Віл». «Зозуля та Снігур». «Верша та Болото». «Маківка». «Лебідь і Гуси». «Могиліні родини». «Грішник». «Пшениця»). Повісті «Неженский полковник Золотаренко», «Чайковский», «Кулик», «Записки студента». Роман «Доктор».
10. Квітка-Основ'яненко Г. «Шельменко – волостной писарь», «Шельменкоденщик», «Сватання на Гончарівці», «Салдацький патрет», «Конотопська відьма», «Мертвецький Великдень», «От тобі й скарб», «Пахрімове снідання», «Підбрихач», «Маруся», «Козир-дівка», «Сердешна Оксана», «Пан Халявський».
11. Костомаров М. Збірки «Украинские баллады», «Вітка». П'єси «Сава Чалий», «Переяславська ніч». Повість «Сорок літ».
12. Петренко М. Цикли поезій «Небо», «Слов'янськ», «Недуг».
13. Забіла В. Поезії.
14. Метлинський А. Поезії.
15. Срезневський І. Поезії.
16. Чужбинський А. Поезії.
17. Альманах «Русалка Дністровая»
18. «Руська трійця»: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. Поезії.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
	Модуль 1. Розвиток української літератури початку XIX століття		
1	Бурлеск і травестія в українській літературі першої половини XIX ст.	1	1
2	Преромантичний характер балад П. Білецького-Носенка		1
3	Особливості творчого методу І. Котляревського-драматурга.	1	
4	Значення «Енеїди» І. Котляревського в становленні нової української літератури.	1	
5	І. Котляревський і театр його часу.		1
	Модуль 2. Розвиток української літератури першої третини XIX століття		
6	Своєрідність поезики сатирично-гумористичних творів Г. Квітки-Основ'яненка.	1	
7	Особливості іронії в сатиричному романі Г. Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський».		1
8	Г. Квітка-Основ'яненко і театральне мистецтво України перших десятиліть XIX ст.	1	
9	Національні особливості розвитку жанру байки в НУЛ (П. Білецький-Носенко, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка).		1
10	Історія розвитку жанру байки в українській літературі.	1	
	Модуль 3. Розвиток української літератури середини XIX століття		
11	Фольклорні традиції в українській романтичній поезії.		1
12	Історична трагедія М. Костомарова «Сава Чалий».		1
13	Художній світ українських романтиків В. Забіли і М. Петренка.	1	
14	Ідея національного відродження в поетичній спадщині М. Шашкевича.		1
15	Новаторська сутність творів М.Шашкевича, І.Вагилевича, Я.Головацького.	1	
16	Збірка «Русалка Дністровая» як почин національно-літературного руху на Галичині.		1
17	«Харківська школа романтиків» і її значення в розвитку літератури початку XIX ст.	1	
18	Історична драма «Переяславська ніч» М. Костомарова як драма ідей.		1
19	Казка І. Вагилевича «Жулин і Калина» як любовно-психологічна балада.	1	

	Разом	10	10
--	--------------	-----------	-----------

7. ВАРІАНТИ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1.

1. Жанрова своєрідність твору І.Котляревського «Москаль-чарівник», морально-побутовий характер конфлікту.
2. Поетична спадщина М. Костомарова (збірки «Украинские баллады», «Вітка»).

Тести:

1. Поетичні цикли «Небо», «Слов'янськ», «Недуг» належать:
  - А) М. Петренкові;
  - Б) В. Забілі;
  - В) М. Костомарову;
  - Г) А. Метлинському.
2. Хто виконав пісню «Ой, під вишнею, під черешнею...» у п'єсі «Наталка Полтавка» І. Котляревського?
  - А) Микола;
  - Б) виборний Макогоненко;
  - В) возний Тетерваковський;
  - Г) Терпилиха;
  - Д) Петро.
3. Баладний сюжет у комічно-бурлескному стилі «Пана Твардовського» П. Гулака-Артемівського розробляється у творі М. Костомарова:
  - А) «Пан Шульпіка»;
  - Б) «Отруї»;
  - В) «Чорний кіт»;
  - Г) «Кінь».
4. Є.Гребінка видавав альманах:
  - А) «Зоря»;
  - Б) «Ластівка»;

В) «Син Русі»;

Г) «Русалка Дністровая».

5. «Виняткові герої у виняткових обставинах» - є характерною рисою:

А) символізму

Б) класицизму

В) імпресіонізму

Г) романтизму

Варіант 2.

1. Етнографічний реалізм та народна фантастика творі І. Квітки-Основ'яненка «От тобі й скарб».

2. Жанр української романтичної балади у творчості П. Гулака-Артемівського («Твардовський» і «Рибалка»).

Тести:

1. Новаторство п'єси «Наталка Полтавка» полягає і тому, що Іван Котляревський:

А) подає ремарки російською мовою, а репліки дійових осіб - українською

Б) широко використав українські приказки й прислів'я для характеристики героїв

В) узяв героїню з народу й показав її як ідеал молодої українки

Г) запозичив і «українізував» сюжет давньоримського автора

2. Образ чорта П. Гулак-Артемівський вводить у баладу:

А) «Рибалка»

Б) «Твардовський»

В) «Ледащо»

Г) «Чарівниця»

3. Жанр фольклору, який Г. Квітка-Основ'яненко використав під час змалювання обряду поховання Марусі:

А) балада

Б) історична пісня

В) голосіння

Г) дума

4. «Співець минулого», «поет могил» - це:

А) А. Чужбинський

Б) М. Костомаров

В) В. Забіла

Г) А. Метлинський

5. Однією з перших спроб романтичної поезії в українському письменстві початку ХІХ ст., зокрема літературної балади, є:

А) «Бандурист» Л. Боровиковського

Б) «Рибалка» П. Гулака-Артемівського

В) «Поцілунок» М. Костомарова

Г) «Мадей» І. Вагилевича.

Варіант 3.

1. Повість «Конотопська відьма» – сатира на духовне отупіння козацької старшини ХVІІІ ст.

2. Художні особливості та етнографічно-побутовий колорит байок П. Гулака-Артемівського.

Тести:

1. У кінці 20-х поч. 30-х рр у Харкові формується гурток на чолі з:

А) М. Костомаровим

Б) Л. Боровиковським

В) І. Срезневським.

Г) М. Максимовичем

2. Г. Квітка-Основ'яненко заснував у новій українській літературі:

А) жанр повісті

Б) роман як літературний жанр

В) історичну повість

Г) соціально-психологічну повість

3. Рефлексивна лірика («Соловейко», «Кульбаба», «Дівчина», «Туга», «Хмарка») є частиною збірки:

А) «Думки і пісні та ще дещо» А. Метлинського

Б) «Украинские баллады» М. Костомарова

В) «Співи крізь сльози» В. Забіли

Г) «Вітка» М. Костомарова

4. Євген Гребінка успішно виступав і як прозаїк, автор історичних повістей, нарисів та роману:

А) «Чайковський»

Б) «Переяславська ніч»

В) «Олена»

Г) «Руїна»

5. Оповідна казка «Олена», ліричні поезії «Згадка», «Погоня», «Розпука», «Туга за милою», «Сумрак вечірній», «Веснівка» належать:

А) М. Костомарову

Б) М. Шашкевичу

В) І. Вагилевичу

Г) Я. Головацькому

Варіант 4.

1. Проблематика п'єси І.Котляревського «Наталка Полтавка».

2. Повість «Козир-дівка»: особливості проблематики, художня своєрідність твору.

Тести:

1. До фабули байки Крилова «Троеженец» Є. Гребінка звернувся у байці

А) «Грішник»

Б) «Будяк да Коноплиночка»

В) «Рибалка»

Г) «Ведмежий суд»

2. Лейтмотив «національної туги» переважає у поетичній творчості:

А) М. Петренка

Б) А. Метлинського

В) М. Костомарова

Г) В. Забіли

3. Мотиви любові до України та самопожертви задля її свободи звучать і в баладах Л. Боровиковського:

А) «Бандурист» та «Палій»

Б) «Козак» та «Заманка»

В) «Вивідка» та «Чарівниця»

Г) «Убійство» та «Розставання»

4. Вірш «На вічну пам'ять Котляревському» у 1838 році був написаний:

А) І. Франком

Б) Л. Українкою

В) М. Рильським

Г) Т. Шевченком

5. Збірка поезій «Співи крізь сльози» належить:

А) М. Шашкевичу

Б) М. Костомарову

В) В. Забілі

Г) М. Петренку

Варіант 5.

1. Оповідання І. Квітки-Основ'яненка «Салдацький патрет»: джерела твору, галерея народних образів.

2. Байкарська спадщина П. Білецького–Носенка.

Тести:

1. Мотив використання чар, отрути і справедливої кари за це простежується у баладах Л. Боровиковського

А) «Вивідка» та «Чарівниця»

Б) «Козак» та «Заманка»

В) «Убійство» та «Розставання»

Г) «Бандурист» та «Палій»

2. Байка-казка, власне байка та байка-приказка характерні для творчості :

А) Г. Сковороди

Б) П. Білецького-Носенка

В) Є. Гребінки

Г) П. Гулака-Артемівського

3. За жанром «Енеїда» Котляревського:

А) романтична, травестійно-бурлескна поема

Б) драматична, травестійно-бурлескна поема

В) епічна, травестійно-бурлескна поема

Г) лірична, травестійно-бурлескна поема

4. Становлення українського романтизму відбувалося паралельно з розвитком таких ділянок науки, як етнографія і історія, виявом чого були збірки етнографічних і фольклорних матеріалів — українських народних пісень:

А) О. Бодянського

Б) І. Срезневського

В) А. Скальковського

Г) М. Максимовича

5. «Пісні народні», «Складання», «Переводи», «Старина» - це частини:

А) Журналу «Основа»

Б) Альманаху «Русалка Дністровая»

В) Збірки «Зоря»

Г) «Українського альманаху»

8. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Поняття «нова українська література», періодизація нової української літератури.
2. Провідні літературні напрями української літератури першої половини ХІХ ст.: пізній класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм, романтизм.
3. Бурлеск і травестія як стильова домінанта нової української літератури.

4. «Енеїда» І. Котляревського і становлення нової української літератури.
5. «Поема «Енеїда» І. І. Котляревського: історія написання, проблематика та образна система твору.
6. Жанрові та композиційні особливості «Енеїди» І. Котляревського.
7. З'ясувати специфіку бурлеску, гротеску, травестії, бароко, просвітительського реалізму в «Енеїді» І. Котляревського.
8. «Наталка Полтавка» І. Котляревського: особливості жанру, характер драматичного конфлікту.
9. Особливості жанру та проблематики «Москаля-чарівника» І. Котляревського.
10. Роль образу москаля в п'єсі «Москаль-чарівник» І. Котляревського.
11. Пошуки І. Котляревського в ліричних жанрах.
12. Розвиток бурлескно-травестійної поеми перших десятиріч ХІХ ст.
13. «Харко-запорозький кошовий» Я. Кухаренка як бурлескно-травестійна поема.
14. Бурлескно-травестійна основа поеми «Жабомишодраківка» К. Думитрашка.
15. Поема С. Александрова «Вовкулака» як зразок бурлескно-травестійної поеми.
16. Розвиток жанру байки в новій українській літературі першої половини ХІХ ст.
17. Павло Білецький-Носенко – основоположник української літературної байки.
18. Жанр літературної віршованої казки у творчості П. Білецького-Носенка.
19. Преромантичний характер балад П. Білецького-Носенка.
20. Художні особливості байкарської спадщини П. Гулака-Артемівського.
21. Новаторство Гребінки-байкаря. Осмислення явищ суспільного життя в байках «Ведмежий суд», «Рибалка», «Вовк і Вогонь».
22. Етнографічно-побутовий колорит байок П. Гулака-Артемівського та Є. Гребінки.

23. Вплив Григорія Квітки-Основ'яненка на розвиток української прози.
24. Фольклорне підґрунтя твору та образ українського села у творі Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма».
25. Оповідання І. Квітки-Основ'яненка «Салдацький патрет»: джерела твору, галерея народних образів.
26. Етнографічний реалізм та народна фантастика у творах І. Квітки-Основ'яненка «Мертвецький Великдень» та «От тобі й скарб».
27. Гумор і сатира в оповіданні І. Квітки-Основ'яненка «Пахрімове снідання».
28. Фольклор та етнографія в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся».
29. «Маруся» – сентиментально-реалістичний твір Г. Квітки-Основ'яненка. Система образів.
30. Тема кохання та морального падіння в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана».
31. Повість «Козир-дівка» Г. Квітки-Основ'яненка: особливості проблематики, художня своєрідність твору.
32. Особливості сентименталізму в українській літературі першої половини ХІХ ст.
33. Елементи психологізму в сентиментально-реалістичній прозі Г. Квітки-Основ'яненка.
34. Жанрові особливості п'єси Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці».
35. Проблематика та характер конфлікту п'єси Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці».
36. Комедії Г. Квітки-Основ'яненка з елементами соціальної сатири: діалогія «Шельменко – волостной писарь» і «Шельменко-денщик».
37. Роль образу солдата в драматичних творах Г. Квітки-Основ'яненка «Шельменко – волостной писарь» і «Шельменко-денщик».
38. Сюжет «перевиховання» водевілю Г. Квітки-Основ'яненка «Бой- жінка».

39. Естетичні принципи романтизму, основні етапи розвитку романтизму 20-40 рр. XIX ст.
40. Сильові течії українського романтизму.
41. Жанрово-стильове різноманіття української романтичної поезії.
42. Жанр української романтичної балади у творчості П. Гулака-Артемовського
43. Жанр української романтичної балади у творчості Л. Боровиковського.
44. Романтична образність та жанрова своєрідність поезії А. Метлинського.
45. Балади А. Метлинського (мотиви, образи, жанрова своєрідність).
46. Народнопоетична основа віршів В. Забіли.
47. Психологічно-особистісна лірика М. Петренка.
48. Сильові особливості поетичних збірок М. Костомарова «Історичні балади», «Вітка».
49. Художнє осмислення минулого в баладах М. Костомарова. Фольклорні традиції
50. Історична трагедія М. Костомарова «Сава Чалий»: засоби характеротворення, проблематика твору.
51. «Переяславська ніч» М. Костомарова як драма ідей.
52. Новаторство М. Костомарова-драматурга.
53. Творчість М. Петренка в контексті української поезії 30-50-х років XIX ст. Цикли поезій «Небо», «Слов'янськ», «Недуг».
54. Поетична творчість А. Чужбинського.
55. Культурно історичний контекст культурного відродження в Західній Україні.
56. Етнографічно-фольклористична та літературна діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністрова».
57. Ідейно-естетичні засади творчості М. Шашкевича. Аналіз поезій «Веснівка», «Руська мова».
58. Ідейно-художні та жанрові особливості «Дум» І. Вагилевича.
59. Основні мотиви творчості Я. Головацького.

60. Розвиток жанру балади у творчості «Руської трійці» (І. Вагилевич, М. Шашкевич).

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції-діалоги, дебати, дискусії, круглі столи.

10. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, письмових робіт, виконання тестових завдань.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліка.

Розподіл балів

Іспит

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, контрольні модульні роботи ІНДЗ)			Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Модулі	Бали	Разом	0–20	0–100
Модуль 1	0–26	0–80		
Модуль 2	0–26			
Модуль 3	0–28			

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням

11.ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Алегорія – спосіб двопланового художнього зображення, що ґрунтується на прихованні реальних осіб, явищ і предметів під конкретними художніми образами з відповідними асоціаціями з характерними ознаками приховуваного.

Альманах – неперіодичний збірник досить широкого змісту, упорядкований часто за певною тематикою, жанровою чи стильовою ознакою.

Анекдот – коротка усна оповідь гумористичного чи сатиричного ґатунку з дотепним фіналом.

Байка – коротке, переважно віршоване, алегоричне оповідання, в якому закладено дидактичний зміст; один з різновидів ліро-епічного жанру. Складається з оповідної частини та висновку-повчання. У вчинках персонажів байки – звірів, птахів, рослин – вбачаються і висміюються людські вади.

Балада – жанр ліро-епічної поезії фантастичного, історико-героїчного або соціально-побутового ґатунку з драматичним сюжетом.

Байка-казка – байка, яка має ознаки віршованого оповідання або казки: розгорнутий сюжет, деталізація обставин, відступи, авторські характеристики персонажів, зачини тощо.

Байка-приказка – невелика за розміром байка, написана на тему приказки чи анекдоту. Не має розгорнутого сюжету, мова лаконічна. Дидактизм мало виразний.

Бурлеск – вид комічної, пародійної поезії та драматургії, генетично пов'язаний із народною сміховою культурою, акцентований на свідомій невідповідності між змістом і формою.

Водевіль – легка комедійна, переважно одноактна п'єса з анекдотичним сюжетом, виповнена динамічними діалогами, піснями, танцями.

Вольний вірш – вид силабо-тонічного вірша, в якому число стоп у віршованих рядках різне, нема поділу на строфи, хоча й збережена традиційна рима. З'явився у байках, тому спершу його називали байковим віршем.

Оскільки байка зазвичай писалася ямбом, цей вірш називали вольним ямбом. Згодом перейшов у віршовані драматичні твори.

Гротеск – вид художньої образності, для якого характерними є: 1) фантастична основа, тяжіння до особливих, незвичайних, ексцентричних, спотворених форм, поєднання в одному предметі або явищі несумісних, різко контрастних якостей, що веде до абсурду, робить неможливою логічну інтерпретацію гротескного образу; 3) заперечення усталених художніх і літературних норм; 4) стильова неоднорідність.

Гуманізм в літературі – відображення в літературних творах загальнолюдських прогресивних ідей, суть яких полягає у визнанні цінності людини як особистості, її права на вільний розвиток і вияв своїх здібностей, в утвердженні блага людини як критерію оцінки суспільних відносин.

Гумор – різновид комічного, відображення смішного в життєвих явищах і людських характерах.

Дидактизм – повчальність, не приховане автором виховне спрямування твору, моралістична тенденційність.

Драма – один з літературних родів, який змальовує світ у формі дії, здебільшого призначений для сценічного втілення.

Драма як жанр – п'єса соціального чи побутового характеру з гострим кон-фліктом, який розвивається в постійній напрузі. Герої – переважно звичайні, рядові люди. Автор прагне розкрити їх психологію, дослідити еволюцію характерів, мотивацію вчинків і дій.

Драматизм – загострена напруженість дії певного художнього твору будь-якого роду літератури.

Драматична поема – невеликий за обсягом віршований твір, в якому поєднуються жанрові форми драми та ліро-епічної поеми. В основу драматичної поеми закладається внутрішній динамічний сюжет – власне конфлікт світоглядних та моральних принципів при відсутності панорамного тла зовнішніх подій, перевазі ліричних чинників над епічними та драматичними.

Драматургія – драма в широкому значенні слова, або ж сукупність драматичних творів певного письменника, певної літератури, певної доби.

Думка (дума) – жанр невеликої медитативно-елегічної поезії, іноді баладно-го змісту, який був поширений у творчості українських письменників-романтиків першої половини ХІХ ст. та використовувався ними на означення народних пісень такого ж змісту у тогочасних фольклорних збірниках.

Езопівська мова (за ім'ям давньогрецького байкаря Езопа, VI-V ст. до н.е.) – замаскований спосіб думок з натяками, недомовками (інакомовлення, алюзії, іронії, алегорії) задля уникнення цензурних чи будь-яких інших заборон, переслідувань.

Експозиція – вихідна частина сюжету художнього твору, в якій стисло подається ситуація, що логічно випереджає зав'язку, хоча може в тексті передувати не тільки їй, а й подаватися після неї окремими деталями впродовж усього твору або ж в кінці.

Елегія – один із жанрів лірики медитативного, меланхолійного, почасти журливого змісту.

Епічна поема – віршований сюжетний твір, у якому зображені визначні події та видатні вчинки головних героїв.

Етнографізм – відображення в літературі і мистецтві національного традиційного побуту, звичаїв, обрядів. Органічний складник національного в мистецтві. Суттєвою ознакою етнографізму в художній літературі є національна мова, словесний фольклор.

Журнал, або Часопис – друковане періодичне видання, один із засобів масової інформації, що впливає на громадську думку і формує її.

Зав'язка – елемент сюжету, вихідний момент у розвитку дії художнього твору. Зав'язка, як правило, розпочинає основний конфлікт, зіткнення антиподів.

Збірка – видова назва видань авторських творів, пройнятих спільною чи близькою тематикою або зібраних за хронологічним принципом.

Ідеалізація – спосіб наукового пізнання, один із видів абстрагування, що полягає у створенні таких об'єктів, які не існують у реальному житті, але мають свої прообрази.

Ідея – основна думка художнього твору, в якій виявляється громадянська позиція митця і об'єктивне спрямування його мистецтва. Від ідеї залежить основний зміст твору, а суть і особливості вияву ідеї визначає тлумачення автором теми і сюжету.

Індивідуальний стиль – іманентний прояв істотних ознак таланту у конкретному творі, мистецька документалізація своєрідності світосприйняття певного автора, його нахилу до ірраціонального чи раціонального мислення, до міметичних принципів чи розкутого образу творення, його естетичного смаку, що в сукупності формують неповторне духовне явище.

Інтерпретація – дослідницька діяльність, пов'язана з тлумаченням змістової, смислової сторони літературного твору на різних його структурних рівнях через співвіднесення з цілістю вищого порядку.

Інтимна лірика – умовна назва ліричного твору, в якому панівний момент – любовна пристрасть автора. Таку лірику ще називають «любовною», або «еротиною».

Інтрига – спосіб організації подій у драматичному, рідше – епічному, іноді – ліричному творах за допомогою складних, напружених перипетій, гострої боротьби мотивів, часто прихованих намірів.

Іронія – художній троп, який виражає глузливо-критичне ставлення митця до предмета зображення.

Історизм літератури – властивість у живих картинах, конкретних людських долях передавати образ певної історичної епохи. У більш вузькому значенні історизм твору чи творчості пов'язаний з тим, наскільки точно і тонко письменник розуміє і зображає суть історичних подій.

Історична драма – драматичний твір, побудований на історичному матеріалі.

Класицизм – напрям у європейській літературі та мистецтві, який уперше заявив про себе в італійській культурі XVI ст. Для класицизму характерна орієнтація на античну літературу, яка проголошувалася ідеальною, класичною, гідною наслідування. Для творів класицизму властивий образ героя-громадянина, який почуття підпорядковує розумові, а дії – суспільно корисним цілям. Класицизму властиві суворі стилістичні нормативи, ієрархія жанрів за античними зразками – «високі» (трагедія, епопея, ода тощо) і «низькі» (комедія, сатира, байка тощо). Найбільшого розвитку досягає у Франції (XVII ст.). Для класицизму властивий аристократизм, орієнтування на вимоги, смаки вищої суспільної верстви. Героями класицистичних творів переважно були люди високого походження.

Колізія – гостра суперечність, зіткнення протилежних сил, інтересів, переконань, мотивів, джерело конфлікту та форма його реалізації у літературному творі.

Колорит – сукупність особливостей, характерна особливість чогось, наприклад, епохи, літературного твору тощо.

Комедія – драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне в навколишній дійсності чи людині.

Комічна опера – драматичний твір на побутову чи етнографічно-побутову тему з демократичними типажамі та любовним сюжетом, у якому драматичні та комедійні сцени чергуються з вокальними.

Композиція – побудова твору, доцільне поєднання всіх його компонентів у художньо-естетичну цілісність, зумовлену логікою зображеного, представленого читачеві світу, світоглядною позицією, естетичним ідеалом, задумом письменника, каноном, нормами обраного жанру, орієнтацією на адресата.

Контраст – підкреслена протилежність у рисах характеру людей, властивостях предметів чи явищ, яка часто використовується у літературі для увиразнення зображуваного.

Конфлікт – зіткнення протилежних інтересів і поглядів, напруження і крайнє загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень, боротьби, супроводжуваних складними колізіями. Залежно від сфери життєдіяльності людей конфлікти поділяють на виробничі, громадські, політичні, побутові, соціальні, психологічні, морально-етичні тощо.

Кульмінація – момент найвищого піднесення, напруження, розвитку конфлікту, момент вирішального зіткнення характерів, мить перелому в сюжеті, з якої починається розв'язка.

Легенда – опоетизована розповідь, що ґрунтується на усних переказах про історичну або вигадану особу, подію тощо.

Лейтмотив – конкретний образ, головна тема чи ідея, визначальна інтонація, що пронизує твір або творчість митця, ненастанно згадувана художня деталь, ключова для розкриття задуму митця.

Ліричний герой – друге ліричне «Я» поета; умовне літературознавче поняття, яким позначається коло ліричних творів певного автора, форма втілення його осянь, думок, переживань.

Ліро-епічний твір – своєрідний літературний жанр, в якому гармонійно поєднуються зображально-виражальні засоби, притаманні ліриці та епосу, внаслідок чого витворюються якісно нові сполуки (вірш у прозі, байка, поема, роман у віршах та ін.).

Літературний жанр – тип літературного твору, один із головних елементів систематизації літературного матеріалу, класифікує літературні твори за типами їх поетичної структури. Категорією вищого порядку при тричленному поділі літератури є літературний рід – епос, лірика, драма; категорією середнього порядку – літературний вид – роман, повість, новела в епосі; категорією нижчого порядку – різновид (жанр).

Літературний характер – це образ-персонаж в літературному творі з його індивідуальними вчинками, переживаннями, складом думок і почуттів, який діє в конкретних обставинах і розкривається як особистість у процесі свого розвитку.

Медитація – жанр ліричної поезії, в якому автор розмірковує над проблемами онтологічного, екзистенційного і т.п. ґатунку, здебільшого схиляючись до філо-софських узагальнень.

Ментальність – глибинний рівень колективної та індивідуальної свідомості, усталена і водночас динамічна сукупність настанов особистості, демографічної групи у сприйманні залежно від етногенетичної пам'яті, культури тощо.

Метаморфоза – перетворення однієї форми образу на іншу, видозмінення тропа.

Міфологізм – спосіб поетичної реалізації міфу у творах оригінальної літератури. Значення міфу в літературному творі не тотожне його семантиці у першозразку й залежить від культури епохи, задуму письменника, жанру твору.

Мораль – 1) система норм і принципів поведінки людей, одна з форм суспільної свідомості; 2) повчальний висновок у байці.

Мотив – у літературознавстві – тема ліричного твору або неподільна смислова одиниця, з якої складається фабула (сюжет): мотив відданості вітчизні, жертвованості, зради коханого тощо.

Народність літератури – органічна якість художніх творів кожної національної літератури, яка виражає ментальність народу в його етнологічних та історичних виявах і вимірах, зумовлена органічним зв'язком письменника зі своїм етнонаціональним середовищем.

Національне в літературі – відображення в літературі особливостей культури, побуту, мови, звичаїв і моралі, характеру, економічного і політичного життя певного народу, нації. Головним критерієм національної самобутності літератури є відображення митцем загальних властивостей національного характеру, незалежно від тематичної і структурної специфіки твору.

Новаторство у літературі – кардинальна перебудова чи принципова зміна традицій, оновлення змісту і форми літературного твору.

Образ автора у літературному творі – художній двійник реальної особистості письменника, змодельоване ним уявлення про себе і відтворене у свідомості читача.

Образ оповідача – умовний образ людини, від імені якого ведеться оповідь у літературному творі.

Обрамлення, композиційна рамка – композиційний прийом, при якому сюжетний твір включається у розповідь, немов у рамку, яка безпосереднього зв'язку з розвитком сюжету не має. Виконує функцію ідейного чи емоційного посилення розповіді.

Ода – жанр лірики, вірш, що виражає піднесені почуття, викликані важливими історичними подіями, діяльністю історичних осіб.

Оповідання – невеликий прозовий твір, сюжет якого заснований на певному (рідко кількох) епізоді з життя одного (іноді кількох) персонажа. Невеликі розміри оповідання вимагають нерозгалуженого, як правило, однолінійного, чіткого за по-будовою сюжету. Характери показані здебільшого у сформованому вигляді. Описів мало, вони стислі, лаконічні. Важливу роль відіграє художня деталь (деталь побуту, психологічна деталь та ін.).

Пародія – один із жанрів фольклору та художньої літератури, власне гумористичний чи сатиричний твір, в якому імітується творча манера письменника задля осміяння її як не відповідної новим мистецьки запитам.

Пафос – натхнення, ентузіастичне почуття, пристрасне переживання душевного піднесення, викликане певною ідеєю, подією.

Пейзаж – один із композиційних компонентів художнього твору: опис природи, будь-якого незамкнутого простору зовнішнього світу. Існують сатиричні пейзажі, динамічні. Пейзажі за тематикою поділяють на: степовий, лісовий, мари ністичний (опис моря), урбаністичний (опис міста), індустріальний (опис заводів, домн, шахт).

Перипетія – різка несподівана переміна у перебігу подій та долі персонажа, наслідок вторгнення в дію певного випадку.

П'єса – різновид драми, в основу якої покладено конфлікт серйозного, склад-ного і яскравого характеру.

Підтекст – прихований, внутрішній зміст висловлювання.

Пірихій – в античній версифікації – стопа з двох коротких складів.

Пісня – словесно-музичний твір, призначений для співу. Основними показниками пісні як жанру лірики є: строфічна будова, повторюваність віршів строфи, розмежування заспіву та приспіву, виразна ритмізація, музичність звучання, синтаксичний паралелізм, проста синтаксична будова; найдавніший, традиційний різновид лірики: користується найрізноманітнішими мовними засобами, передає найтонші переживання.

Повість – епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття займає проміжне місце між романом та оповіданням.

Поема – ліричний, епічний, ліро-епічний твір, переважно віршований, у якому зображені значні події і яскраві характери.

Преромантизм – сукупність ідейно-стильових тенденцій у європейській літературі другої половини XVIII – XIX ст., які, не пориваючи із сентименталізмом, передбачали появу романтизму, поривали із культом розуму, притаманним класицизму та Просвітництву.

Притча – повчальна алегорична оповідь, в якій фабула підпорядкована моралізаційній частині твору. На відміну від багатозначності тлумачення байки, у притчі зосереджена певна дидактична ідея.

Просвітницький реалізм – творчий метод у літературі XVIII – XIX ст., сво-єрідний тип реалізму. Естетичні ідеали: встановлення справедливого суспільного ладу шляхом освіти народу, пропаганда ідей добра і справедливості, возвеличення людини-трудівника, критика панівних класів, ствердження гуманних стосунків між людьми. У центрі уваги просвітницького реалізму – людина, її суспільні відносини, творчі можливості, її моральність,

гідність. На відміну від класицизму не визнає нормативності, його ієрархічної системи, абстрактного логізму.

Прототип, прообраз – реальна особистість, група людей чи літературний персонаж, які стали основою для створення певного художнього образу.

Психологізм – художнє вираження письменницького інтересу до плинності свідомості, динаміки внутрішнього життя людини, зміни його душевних станів, сакральних якостей та властивостей її особистості; відтворення і зображення внутрішнього життя людини у літературному творі.

Реалізм – один із ідейно-художніх напрямів у літературі і мистецтві ХІХ ст. Починаючи з 30-х, набуває розвитку у Франції, згодом в інших європейських літературах. Провідні принципи реалізму: об'єктивне зображення життя у поєднанні з висотою авторського ідеалу; відтворення типових характерів у типових обставинах при повноті їх індивідуалізації; життєва достовірність зображення разом із використанням умовних і фантастичних форм; превалюючий інтерес до проблеми особистості і суспільства.

Ремарка – авторські пояснення у драматичному творі стосовно умов та часу дії, зовнішнього вигляду та поведінки дійових осіб тощо. Ремарки виконують настановчу роль для режисерів, акторів та читачів.

Ремінісценція – відчутний у літературному творі відгомін іншого літературного твору. Проявляється в подібності композиції, стилістики, фразеології.

Ретардація – композиційний прийом, властивий епічним та драматичним творам; гальмування прямого розвитку сюжетної дії, уповільнення розповіді про зображувану подію.

Ретроспекція – пригадування подій, колізій, що передували моментіві фабули, в якому перебуває оповідач або персонаж епічного твору; одна з форм психологічного аналізу, з допомогою якої твориться художній час.

Розв'язка – складовий компонент сюжету, вирішення конфлікту (інтриги) епічного, ліро-епічного, драматичного, а іноді й ліричного (сюжетного) твору.

Розповідь – зображення подій і вчинків персонажів через об’єктивний виклад їх від третьої особи, на відміну від оповіді – викладу від першої особи.

Роман – складний за побудовою і великий за розміром епічний прозовий (рідко віршований) твір, у якому широко охоплено події певної епохи та багатогранно й у розвитку змальовано персонажів, кількість яких часто значна. За змістом розрізняють романи соціальні, історичні, сімейно-побутові, філософські, пригодницькі, науко-фантастичні та ін.

Романтизм – один із провідних напрямів у літературі, науці й мистецтві. Виник наприкінці XVIII ст. у Німеччині, Англії й Франції, на початку XIX ст. поширився у Польщі, Росії, Австрії, а також в Україні, згодом охопив інші країни Європи, Північної і Південної Америки. Визначальними для нього стали такі риси, як заперечення раціоналізму доби Просвітництва, ідеалізм у філософії, історизм, апологія особистості, неприйняття буденності і звеличення «життя духу», культ почуттів, захоплення фольклором, інтерес до фантастики, екзотичних картин природи та ін.

Сарказм – їдка, викривальна, особливо дошкульна насмішка, сповнена крайньої ненависті і гнівного презирства. Сарказму притаманне поєднання гніву, ненависті з гіркою посмішкою. Об’єктом сарказму виступають, як правило, речі небезпечні, різко негативні й аморальні.

Сатира – спосіб художнього відображення й оцінки дійсності через викриття й висміювання її.

Сентименталізм – напрям в європейській літературі другої половини XVIII – початку XIX ст., що розвивався як утвердження чуттєвої, ірраціональної стихії в художній творчості на протигагу жорстким, раціоналістичним нормативам класицизму та властивому добі Просвітництва культу абсолютизованого розуму.

Символ – предметний або словесний знак, який опосередковано виражає сутність певного явища, має філософську смислову наповненість, тому не тотожний знакові.

Сонет – ліричний вірш, який складається з чотирнадцяти рядків п'ятистопного або шестистопного ямба, власне чотиривіршів з перехресним римуванням та двох тривіршів тернарного римування за основною схемою (абаб абаб ввд еед), хоч мож-ливі й інші варіанти.

Соціально-побутова драма – драма, в якій важливі соціальні і суспільні проблеми доби висвітлюються через призму родинно-побутових взаємин героїв.

Сюжет – подія чи система подій, покладена в основу епічних, драматичних, інколи ліричних творів, спосіб естетичного освоєння й осмислення, організації подій, рух характерів у художньому часі й просторі.

Тема – коло подій, життєвих явищ, змальованих, представлених у творі в органічному зв'язку з проблемою, яка з них постає і потребує осмислення.

Тип – образ-персонаж, який концентрує в собі риси характеру, спосіб мислення, світоглядні орієнтації певної групи людей або нації, залишаючись яскраво індивідуальним, неповторним.

Травестія – різновид жартівливої, бурлескної поезії, коли твір із серйозним чи героїчним змістом та відповідною формою переробляється, «перелицьовується» твір комічного характеру з використанням панібратських, жаргонних зворотів.

Трагедія – драматичний твір, який ґрунтується на гострому, непримиренному конфлікті особистості, що прагне максимально втілити свої творчі потенції, з об'єктивною неможливістю їх реалізації. Трагедія майже завжди закінчується загибеллю головного героя.

Фабула – один із невід'ємних чинників сюжету, його ядро, що визначає межі руху сюжету в часі й просторі; розповідь про події, змальовані в епічних, драматичних, ліро-епічних творах, на відміну від самих подій – сюжету твору.

Фольклоризм – наявність фольклорних елементів у літературному творі. Проявляється у різних формах: через сюжетне запозичення, введення у текст окремих фольклорних мотивів чи образів, символічне переосмислення фольклорних міфологічних першоелементів.

Фольклорно-міфологічна течія романтизму – тематично-стильова течія українського романтизму 30-40-х років XIX ст. побутово-етнографічного характеру, представники якої вдаються до літературної обробки народнопісенних сюжетів, надають літературної інтерпретації народним повір'ям, легендам, переказам, поряд авторськими широко користуються фольклорним образотворчими прийомами та засобами.

Фольклорно-історична течія романтизму – тематично-стильова течія українського романтизму 30-40-х років XIX ст., представники якої використовують народну творчість як джерело сюжетів і образів. Зображені історичні події набувають значення політичних алегорій і служать цілям національно-визвольної боротьби українського народу.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- робоча програма дисципліни «Історія української літератури та критики»;
- професійно-орієнтована література з дисципліни, яка наявна у бібліотеці університету та в мережі Інтернет;
- посібники, методичні вказівки, методичні рекомендації, складені викладачами кафедри.

13. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Довідково-енциклопедична література, навчально-методичні посібники

Базова

1. Історія української літератури. ХІХ ст. (70-90-ті роки): У 2 кн.: Підручник / О.Д. Гнідан, Л.С. Дем'янівська та ін. / Заг. ред. С.С. Гнідан. Київ : Вища школа, 2003. Кн. 1.
2. Історія української літератури. ХІХ століття: У 2 кн.: Підручник / За ред. акад. М.Г. Жулинського. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1.
3. Історія української літератури (І пол. ХІХ ст.) / За ред. І.П. Скрипника. Київ : Вища школа, 1980. 328 с.
4. Історія української літератури (Перші десятиріччя ХІХ ст.) / За ред. Хропка. Київ, 1992. 511 с.
5. Історія української літератури ХІХ століття: У 3 т. / За ред. М.Т.Яценка. Київ, 1995. Т. 1. 368 с.
6. Історія української літератури ХІХ ст.: У 3 кн. / За ред. М.Т. Яценка. Кн.2. Київ, 1996. 381 с.
7. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Феміна, 1995. 688 с.
8. Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). Тернопіль: Презент, Феміна, 1994. 480 с.

Допоміжна

1. Айзеншток І. Петро Гулак-Артемівський. *Гулак-Артемівський П. Твори.* Київ, 1970. С.5–15.
2. Айзеншток І. Українські поети-романтики. *Українські поети-романтики 20-40-х років ХІХ ст.* Київ, 1968. С.7–64.
3. Антологія української поезії: В 6 т. Т. 1: Українська дожовтнева поезія. Твори поетів ХІ – ХVІІІ ст. Київ : Дніпро, 1984. 454 с.
4. Балакірева Р. «Енеїда» І.Котляревського й особливості психології народу. *Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народження І.П.Котляревського.* Київ, 1972. С. 216-223.
5. Бернадська Н. І. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: монографія. Київ : Академвидав, 2004. 368 с.
6. Білецький О. «Енеїда» І.П.Котляревського. *Письменник і епоха.* Київ, 1963. С.109-124.

7. Білецький О. Українська проза першої половини ХІХ ст. (Від Г. Квітки до прози «Основи»). *Білецький О.І. Збір. праць: У 5-ти т. Т.2.* Київ, 1965. С.148–164.
8. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини ХІХ ст. Київ, 2001. 178 с.
9. Бовсунівська Т. Українська бурлескно-травестійна література першої половини ХІХ ст. (в аспекті функціонування комічного). К., 2006. 178 с.
10. Буторіна Н. Національні мотиви у творчості Григорія Квітки-Осов'яненка. *Слово і час.* 2005. №6. С.76–79.
11. Бондар М. Діалог з історичним часом: формування нової української літератури. *Київська старовина.* 1998. №5. С.9-54.
12. Вербицька Є. Г. Г. Ф. Квітка-Осов'яненко: життя і творчість. Харків: Харків. ун-т, 1968. 154 с.
13. Вільна Я. В. Історико-літературний феномен критичної інтерпретації творчості Г. Квітки-Осов'яненка: [монографія]. Київ: Альтерпрес, 2005. 300 с.
14. Вовк Я. «Енеїда» І.Котляревського у контексті травестій світової літератури. *Українська мова й література.* 1999. №3. С.70-73.
15. Возняк М. Григорій Квітка-Осов'яненко: життя і творчість. Київ: Держ. вид-во худ. літератури, 1946. 94 с.
16. Волинський П. І.Котляревський: Життя і творчість. Київ, 1969. 270 с.
17. Волинський П. Теоретична боротьба в українській літературі (перша половина ХІХ ст.). Київ, 1969. 110 с.
18. Волинський П. Український романтизм у зв'язку з розвитком романтизму в слов'янських літературах. *Волинський П. З творчого доробку.* Київ, 1973. С. 39-81.
19. Гаранін В. Еней був парубок моторний: Лексична енциклопедія «Енеїди». Одеса, 2005. 366 с.

- 20.Геник-Березовська З. Історичний елемент в українській романтичній літературі. *Геник-Березовська З. Грані культури. Бароко, романтизм, модернізм*. Київ, 2000. С.96-112.
- 21.Гнідан О. Мотиви лірики Амвросія Метлинського: аналіз в аспекті творчого методу. *Історія української літератури ХІХ-початку ХХ століття*: Практ. заняття. Київ, 1987. С.29– 43.
- 22.Гончар О. Григорій Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість. Київ, 1969. 365 с.
- 23.Гончар О. Зачарований небом (романтичний світ Михайла Петренка). *Слово і час*. 1997. № 11-12.– С. 21-26.
- 24.Гончар О. Природа художнього конфлікту в комедії Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці». *Дивослово*. 2003. № 11. С. 66-67.
- 25.Гончар О. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри і стилі. Київ, 1990. 247 с.
- 26.Гончар О. Українська література передшевченківського періоду і фольклор. Київ, 1982. 312 с.
- 27.Дах М. Поетика балади. *Слово і час*. 1998. №12. С.45-48.
- 28.Деркач Б. А. Життя і творчість П. П. Білецького-Носенка. *Б. А. Деркач Білецький-Носенко П. П. Поезії і Павло Павлович Білецький-Носенко*. Київ : Рад. письменник, 1973. С. 3-34.
- 29.Деркач Б. Євген Гребінка: Літературний портрет. К., 1974. 150 с.
- 30.Деркач Б. Крилов і розвиток жанру байки в українській дожовтневій літературі. Київ, 1977. 312 с.
- 31.Деркач Б., Косяченко В. Жанр байки в українській літературі. *Українська байка*. К., 1983. С.3-27.
- 32.Життя і твори Віктора Забіли. «*Киевская старина*». 1906. № 5-6.
- 33.Зубков С. Д. Г. Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1978. 368 с.
- 34.Зубков С. Євген Павлович Гребінка: Життя і творчість. Київ, 1962. 210 с.

35. Івашків В. Українська романтична драма 30-80-х років XIX ст. К., 1990. 143 с.
36. Єременко О. Українська балада XIX століття (історія жанру). Суми, 2004. 216 с.
37. Єфремов С. Котляревський. *Єфремов С. Літературно-критичні статті*. Київ, 1993. С.121-140.
38. Калениченко Н. Українська література XIX ст.: Напрями, течії. Київ, 1977. 315 с.
39. Квітка-Основ'яненко Г. Письмо к издателям «Русского вестника». *Історія української критики та літературознавства: Хрестоматія: В 3-х кн.* Київ, 1996. Кн.1. С.76–82.
40. Куліш П. Приказки Гребінки (Од іздателя). *Куліш П. Твори: В 2-х– Т.2.* Київ, 1989. С.514-515.
41. Кучинский А. Жизнь и литературная деятельность Е.П. Гребенки. Київ, 1900. 16 с.
42. Кирилюк Є. І. Котляревський: Життя і творчість. Київ, 1981. 287 с.
43. Кичигін В. Від народнопоетичних форм до художнього цілого повісті («Салдацький патрет» Г.Квітки-Основ'яненка). *Розвиток жанрів в українській літературі XIX – початку XX ст.:* Зб. наук. праць. Київ, 1986. С. 49–67.
44. Крекотень В.І. Байки в українській літературі XVII-XVIII ст. Київ, 1965. 200 с. Куценко Л. Байка П.Гулака-Артемівського «Пан та Собака»: національне в соціальному змісті твору. *Дивослово*. 2003. №8. С. 2–3.
45. Крижанівський С. Амвросій Могила та Ієремія Галка. *Амвросій Могила. Ієремія Галка. Поезії*. Київ, 1972. С.3– 32.
46. Лімборський І. В. Творчість Григорія Квітки-Основ'яненка: генеза художньої свідомості, європейський контекст, поетика. Черкаси: Брама-Україна, 2007. 108 с.

47. Література та культура Полісся. Вип. 47: Віктор Забіла – поет-романтик (до 200-ліття від дня народження) / Відп. ред. і упорядник Г.В.Самойленко. Ніжин: Видавництво НДУ імені М.Гоголя, 2009. 215 с.
48. Луцький Ю. Драматургія Г. Квітки-Основ'яненка і театр. Київ : Мистецтво, 1978. 160 с.
49. Медвідь В. Він написав «Марусю». *Основа*. 1997. №23 (1). С.120– 123.
50. Микитась В.Л. О.В. Духнович. Літературно-критичний нарис. Ужгород: Закарпатське обл. вид-во, 1959. 101 с.
51. Мороз Л. Іван Котляревський: Соціальна критика – чи утвердження християнської моралі? *Слово і час*. 1999. №2. С.63-66.
52. Назар М. Пісня в драмі-опері І.Котляревського «Наталка Полтака». *Дивослово*. 1996. № 9. С. 46-48.
53. Нахлік Є. «З'єдналась правда із брехнею... під іменем приказки...». *Слово і час*. 1994. №8. С.15–19.
54. Нахлік Є. Творчість Івана Котляревського: Замовчувані інтерпретації, дискусійні проблеми, спроби нового прочитання (з погляду літературних напрямів і течій). Львів, 1994. 88 с.
55. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х рр. XIX ст. Київ, 1988. 245 с.
56. Неборак В. Перечитана «Енеїда»: Спроба сенсового прочитання «Енеїди» І.Котляревського на тлі зіставлення її з «Енеїдою» Вергілія. Львів, 2001. 284 с.
57. Новиков А. Г. Квітка-Основ'яненко й українське театральне мистецтво. *Вивчаємо українську мову і літературу*. 2004. № 30. С. 22-30.
58. Нудьга Г. На шляхах до реалізму. *Бурлеск і травестія в українській поезії першої половини XIX ст.* Київ, 1959. С.20–29.
59. Пільгук І. Фольклор в українській класичній байці. *Літературна критика*. 1936. № 10. С. 98–113.
60. «Русалка Дністрова»: Документи і матеріали. Київ : Наукова думка, 1989. 320 с.

61. Русалка Дністровая: фольклорно-літературний альманах «Руської трійці». Київ : Дніпро, 1987. 206 с.
62. С верстюк Є. Іван Котляревський сміється. *Сверстюк Є. На святі надій*. Київ, 1999. С.253-282.
63. Сивокінь Г. Одвічний діалог: Українська література і її читач від давнини до сьогодні. Київ, 1984. 254 с.
64. Слюсар А. Фантастична повість в українській літературі 30-х років XIX ст. *Розвиток жанрів в українській літературі XIX-початку XX ст.*: Зб. наук. праць. Київ, 1986. С.67–89.
65. Станко О. «Затаїти правду не сміючи...»: Урок, присвячений 200-річчю О. Духновича. *Дивослово*. 2003. № 11. С. 56-61.
66. Ткачук М. Стиль балад Левка Боровиковського. Збараж: Пегас, 1991. 24 с.
67. Трофименко В. Творчість Г.Квітки-Основ'яненка і західноєвропейська просвітительська естетика. Суми, 2000. 38 с.
68. Турчин М. Філософська повість на Україні (Нетрадиційний погляд на повість «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка). *Українська мова і література в школі*. 1993. №11. С.46–50.
69. Федченко П. Літературна критика на Україні першої половини XIX ст. Київ, 1982. 381 с.
70. Федонюк В. Поет, речник, будитель (до 200-річчя О. Духновича). *Слово і час*. 2003. № 4. С. 3-6.
71. Франко І. Деяко про «Марусю» Л. Боровиковського та її основу. *Франко І. Збір. творів: У 50-ти т.* Київ, 1982. Т.33. С.403–416.
72. Шалата М.Й. Іван Вагілевич. *Українська мова і література в школі*. 1991. № 9. С. 95-96.
73. Шалата М. Маркіян Шашкевич: Життя, творчість і громадсько-культурна діяльність. Київ : Наукова думка, 1969. 257 с.
74. Шашкевич М.С., Вагілевич І.М., Головацький Я.Ф. Твори / упоряд., вступна стаття та прим. М. Шалати. Київ: Дніпро, 1982. 367 с.

- 75.Щербина А.О. Жанри сатири і гумору: Нарис. Київ : Дніпро, 1977. 136 с.
- 76.Шубравський В. Фольклорно-етнографічний елемент у «Наталці Полтавці». *Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народження І.П.Котляревського*. Київ, 1972. С. 253-261.

Інформаційні ресурси

1. Історія української літератури ХІХ століття: у 2 кн. Кн. 1. За ред. акад. М.Г. Жулинського. – Режим доступу: <http://1576.ua/books/5165>
2. Задорожна Л.М. Історія української літератури кінця ХVІІІ - 60-х років ХІХ століття. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1108848/>
3. Яценко Т.М. (ред.) Історія української літератури ХІХ століття. Книга. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/2154228/>

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Критерії оцінювання.....	6
3. Засоби діагностування результатів навчання.....	13
4. Програма навчальної дисципліни.....	13
4.1. Структура навчальної дисципліни.....	15
4.2. Теми практичних занять.....	17
4.3 Самостійна робота.....	30
5. Тексти для обов'язкового читання.....	37
6. Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	37
7. Варіанти модульних контрольних робіт.....	39
8. Питання до іспиту.....	44
9. Методи навчання.....	48
10. Форми поточного і підсумкового контролю.....	48
11. Термінологічний словник.....	49
12. Методичне забезпечення.....	61
13. Список рекомендованих джерел.....	62

Навчальне видання

Павлюк Надія Леонідівна

Історія української літератури та критики (перша половина ХІХ ст.)

Навчально-методичний комплекс

Підписано до друку 27.02.2020
Обсяг 3,8 друк. арк. Формат 60x90/16
Тираж 100 прим. Папір друкарський. Ризографія.
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
Вул. Пантелеймонівська, 34, м. Одеса, 65012.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02. 03. 2007 р.